

Lapsen tuen toteutuminen varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuslain muutoksen jälkeen

Katariina Wainikka

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lapsen tuen toteutuminen varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatustlain muutoksen jälkeen

Katariina Wainikka
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2024

Katariina Wainikka

Lapsen tuen toteutuminen varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatustlain muutoksen jälkeen

Vuosi 2024 Sivumäärä 49

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemyksiä lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatustlain muutosten voimaan tulon jälkeen elokuussa 2022. Tavoitteena oli tuottaa tietoa henkilökunnan näkemyksistä, siten että tietoa voidaan käyttää työelämäkumppanina toimivan Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen toimintayksikön toiminnan kehittämiseen.

Teoreettisena viitekehyksenä sovellettiin varhaiskasvatustlakia, ja muita varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavia asiakirjoja, sekä aiempaa tutkimustietoa. Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista tutkimusta. Aineistonkeruu toteutettiin sähköpostikyselynä työelämäkumppanin työntekijöille. Aineistoa analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysilla.

Opinnäytetyön merkittävin tulos oli se, että vuoden 2022 varhaiskasvatustlain muutoksella oli ollut myönteisiä vaikutuksia lapsen tuen oikea-aikaiseen aloittamiseen ja toteutumiseen kyselyn kohteena olleessa varhaiskasvatuksen toimintayksikössä. Lakimuutoksen jälkeen erityispedagogista osaamista oli vahvistettu laaja-alaisella varhaiskasvatuksen erityisopettajalla, ja yhteistyö konsultoivan erityisopettajan kanssa oli tiivistynyt esimerkiksi hallintopäätösprosessin myötä. Myös avustajien saaminen oli vastaajien mukaan helpottunut. Vastaajat toivoivat, että lakimuutoksella olisi ollut näkyvämpi vaikutus lasten tuen toteuttamiseen varhaiskasvatuksen arjessa. Opinnäytetyön tulokset mukailivat suurelta osin aiempaa tutkimustietoa, siltä osin kuin sivuavaa tutkimustietoa oli löydettävissä. Vastaajien kokemukset hallintopäätösprosessista erosivat aiemmasta tutkimustiedosta siten, että aineistossa hallintopäätösten koettiin nopeuttavan tukitoimien aloittamista, eikä hidastavan sitä.

Opinnäytetyön perusteella voitaisi tehdä laajempaa laadullista tutkimusta lapsen tuen toteutumisen teemoista esimerkiksi muissa varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä tai tutkia lakimuutoksen pidempiaikaisia vaikutuksia varhaiskasvatuksen arjessa. Kehitysehdotuksissa nousivat tuen prosessien kehittäminen tehokkaammiksi, siten että esimerkiksi hallintopäätösprosessi yksinkertaistuisi nykyisestä muodostaan, vertaisoppimisen korostaminen yksilöllistämisen sijaan sekä henkilökunnan erityispedagogisen osaamisen kehittäminen.

Katariina Wainikka

Fulfilling Child's Need for Support in Early Childhood Education after the Legislative Amendment of the Early Childhood Education and Care Act

Year

2024

Pages

49

The purpose of this Bachelor's thesis was to establish how a child's need for support is fulfilled in early childhood education after the legislative amendment of the Early Childhood Education and Care Act in August 2022. The objective was to generate knowledge from the personnel's perspective to develop the operations of an early childhood education unit. The thesis was made in collaboration with an early childhood education unit of the city of Vantaa.

The theoretical background of the thesis included the Early Childhood Education and Care Act along with other documents that regulate the arranging of early childhood education as well as previous research information. Qualitative research was used, and data were collected from the employees of the working life partner via e-mail survey. The collected data were analyzed using a data-driven content analysis.

The most significant conclusion in the thesis was that the legislative amendment of 2022 has had positive effects on fulfilling child's need for support. According to the results, it has been easier to initiate the support at the right time and fulfil the need for support in the early childhood education unit in question. After the legislative amendment, special education know-how has been reinforced. An all-round special needs teacher in early childhood education has started working in the unit. Collaboration with a consultant special needs teacher in early childhood education has become more intensive along with the administrative decision process. According to the respondents, getting assistants has also been easier. The respondents hoped that the legislative amendment would have had a more perceptible effect on a child's need for support in everyday life in early childhood education. Previous information supported the results of the thesis for most part so far as earlier research data could be found. The respondents' experiences regarding the administrative decision process differed from previous research data. In the results of this thesis, the administrative decision process was considered accelerating the starting of support measures, and not delaying them.

Based on this thesis, wider qualitative research could be done about child's need for support in other early childhood education units. The long-term effects of the legislative amendment could also be investigated in the everyday life of early childhood education units. The results of this thesis suggest increasing the effectiveness of the processes concerning support measures such as simplifying the administrative decision process from its present procedure. Emphasizing peer learning over individualization and developing the personnel's special education competence were also suggested.

Keywords: early childhood education, Early Childhood Education and Care Act, child's need for support

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani ja toimintaympäristö	7
3	Opinnäytetyön tietoperusta	8
3.1	Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatustilanne	8
3.2	Näkökulmia lapsen tuen tarpeen määrittelyyn	12
3.3	Varhaiskasvatustilanteen muutos tuen näkökulmasta	15
3.4	Selvitys lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	18
3.5	Varhaiskasvatuksen sosionomin rooli lasten ja perheiden tukijana	20
4	Opinnäytetyön toteutus	22
4.1	Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	22
4.2	Menetelmälliset valinnat	22
4.3	Aineistonkeruu.....	23
4.4	Aineiston analyysi	24
4.5	Eettisyys ja luotettavuus	28
5	Tulokset	30
5.1	Vastaajien taustaa kartoittavat kysymykset	30
5.2	Lapsen tuen toteutuminen lakimuutoksen jälkeen.....	32
5.3	Lakimuutoksen vaikutukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön	33
5.4	Työpanoksen kohdistuminen tuen tarpeisiin lapsiin.....	34
5.5	Muut ajatukset lakimuutoksesta tuen näkökulmasta.....	35
6	Johtopäätökset	35
7	Pohdinta	37
7.1	Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi	39
7.2	Jatkotutkimusaihe ja kehittämisideat	40
	Lähteet.....	42
	Kuviot	45
	Taulukot	45
	Liitteet	46

1 Johdanto

Tämän varhaiskasvatuksen sosionomin ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön aiheena on lapsen tuen toteutuminen varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuslain (540/2018) muutoksen jälkeen elokuussa 2022 varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkökulmasta. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemyksiä lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuslain muutosten voimaan tulon jälkeen elokuussa 2022. Tavoitteena on tuottaa tietoa henkilökunnan näkemyksistä, siten että tietoa voidaan käyttää varhaiskasvatuksen toimintayksikön toiminnan kehittämiseen. Työelämäkumppani on Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen toimintayksikkö. Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus toteutettiin laadullisena sähköpostikyselynä työelämäkumppanin henkilöstölle. Kyselyyn vastanneiden yksityisyyden suojaamiseksi yksikön nimeä ei mainita opinnäytetyössä.

Varhaiskasvatuslain muutoksen on ennalta arvioitu vahvistavan varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen oikeutta tukeen merkittävästi, siten että tukitoimet aloitetaan riittävän varhain ja oikea-aikaisesti (Valtioneuvosto 2021). Lakimuutoksessa on määritelty, että lapsella on oikeus saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää riittävän vahvuista yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Lakimuutoksen voimaantulosta on kulunut opinnäytetyöhön liittyvää kyselyä tehtäessä syksyllä 2023 vuosi aikaa, joten mahdollisten vaikutusten havainnoiminen on ajankohtaista. Lasten tuen tarpeen on niin ikään arvioitu valtakunnallisesti kasvavan sekä varhaiskasvatuksessa, että esi- ja perusopetuksessa (Valteri 2022). Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen (2024) mukaan esimerkiksi esi- ja perusopetuksessa oli vuonna 2011 tehostettua ja erityistä tukea saavia lapsia yhteensä 11,4 prosenttia kaikista oppilaista. Vuonna 2022 vastaava osuus oli kasvanut 24 prosenttiin. Näin ollen lähes joka neljäs esi- tai perusopetuksessa olevista oppilaista sai tehostettua tai erityistä tukea vuonna 2022. Varhaiskasvatuslain muutoksella pyritään ratkaisemaan lasten oppimisen haasteita heti oppimisen polun alussa. Lakimuutos on osa koko oppimisen tuen järjestelmän kokonaisuudistusta, jota pyritään tekemään valtakunnallisesti varhaiskasvatuksesta aina korkea-asteelle asti. (Valtioneuvosto 2021.)

Opinnäytetyöraportti koostuu työelämäkumppanina toimivan varhaiskasvatuksen toimintayksikön ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristön esittelystä. Teoreettista tietoperustaa esitellään eri lähteisiin ja näkökulmiin perustuen. Opinnäytetyön menetelmällisiä valintoja ja käytännön toteutusta kuvataan yksityiskohtaisesti ja läpinäkyvästi. Sen jälkeen seuraa opinnäytetyön tulosten läpikäynti, johtopäätökset ja pohdinta. Viimeisenä raportissa ovat lähdeluettelo sekä liitteet.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani ja toimintaympäristö

Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimii Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen toimintayksikkö, johon kuuluu kaksi päiväkotia. Molemmissa päiväkodeissa tarjotaan Vantaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaista kokopäiväistä varhaiskasvatusta sekä esiopetusta alle kouluikäisille lapsille. Yhteensä kyseisissä kahdessa päiväkodissa on kymmenen lapsiryhmää mukaan lukien pienennettyjä ryhmiä, joissa lapsen on mahdollista saada yksilöllisempää ja vahvempaa tukea. Toimintavuonna 2023-2024 varhaiskasvatuksen toimintayksikössä työskentelee päiväkodin johtaja, laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia sekä avustavaa henkilökuntaa. Ateria-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut tuottaa Vantaan kaupungin Vantti Oy. Opinnäytetyössä ei erikseen mainita varhaiskasvatuksen toimintayksikön nimeä kyselyyn osallistujien yksityisyyden suojaamiseksi.

Vantaan kaupungin organisaatorakenteessa varhaiskasvatus, sisältäen myös esiopetuksen, kuuluu kasvatuksen ja oppimisen toimialaan. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala koostuu varhaiskasvatuksen palvelualueen lisäksi perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta ja aikuiskoulutuksesta. Varhaiskasvatuksen palvelut pitävät sisällään kunnalliset ja yksityiset päiväkodit, esiopetuksen, perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon. Lisäksi kotihoidossa oleville lapsille tarjotaan avointa varhaiskasvatusta. Avoin varhaiskasvatus kattaa kerhot, lapsiperheiden avoimet kohtaamispaikat sekä asukaspuistot. Varhaiskasvatuksen palvelualueetta johtaa varhaiskasvatuksen johtaja. Varhaiskasvatuspalvelut on edelleen jaettu neljään varhaiskasvatusalueeseen, jotka ovat kaakkoinen, keskinen, läntinen ja pohjoinen. Kullakin varhaiskasvatusalueella on oma varhaiskasvatuspäällikkönsä. Lisäksi yksityisellä varhaiskasvatuksella on oma varhaiskasvatuspäällikkönsä. Varhaiskasvatuspäälliköistä seuraavina organisaatioissa ovat päiväkodin johtajat. Ruotsinkielisten palveluiden palvelualue on oma keskitetysti johdettu kokonaisuutensa, joka yhdessä muiden palvelualueiden kanssa, huolehtii ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisestä. (Vantaan kaupunki 2024a; Vantaan kaupunki 2024b; Vantaan kaupunki 2024c; Vantaan kaupunki 2024d.)

Vantaalaisista oli vuonna 2022 suomenkielisiä 72,9 prosenttia, ruotsinkielisiä 2,2 prosenttia ja vieraskielisiä 24,8 prosenttia. Saamenkielisiä asukkaita Vantaalla oli 25 henkilöä. Joissakin ikäryhmissä vieraskielisiä oli kokonaiskeskiarvoa enemmän. Esimerkiksi 0-6-vuotiaista vantaalaislapsista vieraskielisiä oli 33-35 prosenttia. Vieraskielisten vantaalaisten osuus on noussut koko 2000-luvun ajan. Tämän kehityksen myötä myös vantaalaisessa varhaiskasvatuksessa huomioidaan monikielisyyttä esimerkiksi suomi toisena kielenä opetuksena ja 6-vuotiaiden valmistavana opetuksena. Valmistavassa opetuksessa maahanmuuttajataustaisella lapsella on mahdollisuus saada esiopetuksessa lisätukea suomen kielen oppimiseen. Lisäksi varhaiskasvatuksessa työskentelee kieli- ja kulttuurikoordinaattoreita, jotka ohjaavat henkilökuntaa kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Suomenkielisen ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen lisäksi Vantaalla on mahdollista saada vieraskielistä varhaiskasvatusta sekä englanniksi että venäjäksi. (Parviainen 2023, 13; Vantaan kaupunki 2024e; Vantaan kaupunki 2024f.)

3 Opinnäytetyön tietoperusta

Opinnäytetyön keskiössä on lapsen saama tuki varhaiskasvatuksessa erityisesti elokuussa 2022 tapahtuneen varhaiskasvatuslain (540/2018) muutoksen jälkeen. Lainsäädännöllinen muutos näkyy myös varhaiskasvatuksen toteuttamista ohjaavissa asiakirjoissa, kuten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) ja paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Opinnäytetyössä käytetään paikallisena varhaiskasvatussuunnitelmana työelämäkumppanin sijainnin mukaan Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmaa (2022). Seuraavassa syvennytään sellaisiin käsitteisiin kuin varhaiskasvatus, varhaiskasvatuslaki ja lapsen tuki varhaiskasvatuksessa, sekä kuvataan lakimuutoksen mukanaan tuomia tarkennuksia lapsen varhaiskasvatuksessa saamaan tukeen.

Tietoperustassa tarkastellaan myös opinnäytetyön aihetta sivuavaa vuonna 2017 julkaistua opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallista selvitystä lapsen kehityksen ja oppimisen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (Eskelinen & Hjelt 2017). Selvityksen taustalla on ollut tarve vahvistaa kansallista tietopohjaa tuen asioista. Lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa ei löydy vielä ajankohtaista tutkimustietoa varhaiskasvatuslain muutosten voimaan tulon jälkeen elokuussa 2022.

3.1 Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatuslaki

Varhaiskasvatuslain (540/2018) määritelmän mukaan varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuslain tarkoituksena on säätää lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Varhaiskasvatusta voivat lain mukaan saada pääasiassa alle oppivelvollisuusiän olevat lapset, mutta erityisten olosuhteitten sitä vaatiessa myös tätä vanhemmat lapset. Lapsi voi ottaa osaa varhaiskasvatukseen sen kuukauden alusta, jona hän täyttää yhdeksän kuukautta. Lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta äidinkielenään olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Pääsääntöisesti lapsen varhaiskasvatuspäivän kesto saa olla enintään kymmenen tuntia, mutta vuorohoidossa kesto on lapsen hoidontarpeen mukainen. Vuorohoitoa järjestetään huoltajan opiskelun tai työssäkäynnin perusteella iltaisin, öisin, viikonloppuisin, arki- ja juhlapäyhinä. Varhaiskasvatuspalvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen mielipiteiden, toiveiden ja tarpeiden lisäksi, varhaiskasvatuksen toteuttamisessa on otettava huomioon lapsen huoltajien

näkemykset. Varhaiskasvatuksella on laissa säädetty velvollisuus tehdä monialaista yhteistyötä sellaisten tahojen kanssa, jotka vastaavat lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta, opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat varhaiskasvatuslain mukaan päiväkodissa järjestettävä päiväkotitoiminta, perhepäiväkodissa järjestettävä perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta, jota järjestetään siihen soveltuvassa paikassa. Varhaiskasvatuslakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämään ja tuottamaan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa tapahtuvaan toimintaan. Lain mukaan avointa varhaiskasvatustoimintaa voidaan kunnassa järjestää tarpeen mukaan ja lakia soveltaa tähän toimintaan soveltuvin osin. Esiopetuksesta säädetään pääasiallisesti perusopetuslaissa (628/1998). Varhaiskasvatuslaissa linjataan, että lapsen mahdollisuudesta osallistua perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna on huolehdittava ja lapselle on tarpeen mukaan järjestettävä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Esiopetusta voidaan järjestää varhaiskasvatuksen yhteydessä päiväkodissa tai perhepäiväkodissa, jolloin muun muassa ryhmäkokoon ja henkilömitoituksen osalta sovelletaan varhaiskasvatuslakia. (Perusopetuslaki 628/1998; Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Alilan ja Ukkonen-Mikkolan mukaan (2018, 75-81) varhaiskasvatus voidaan määritellä institutionaaliseksi kotona annettavasta kasvatuksesta erotettavaksi ammatilliseksi kasvattamiseksi, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatukselle on ominaista toiminnan ammatillinen johtaminen erilaisissa varhaiskasvatusorganisaatioissa. Varhaiskasvatuksessa painottuvaa pedagogiikkaa Alila ja Ukkonen-Mikkola kuvaavat kasvatustieteelliseen tietopohjaan perustuvaksi suunnitelmalliseksi, dokumentoitavaksi, jatkuvasti arvioitavaksi ja kehitettäväksi opetuksiksi. Varhaiskasvatuksen pedagogisia menetelmiä, joilla lasten oppimista edistetään ovat muun muassa erilaiset toiminnalliset menetelmät, kuten leikki, taide, musiikki ja liikunta. Pedagogiikassa voidaan hyödyntää myös erilaisia oppimisympäristöjä sekä vuorovaikutusta niin lasten ja aikuisten kuin koko lapsiryhmänkin kesken. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemisen lisäksi varhaiskasvatuksen yhteiskunnallisina tehtävinä voidaan nähdä myös lapsen vanhempien ja perheen hyvinvoinnin ylläpitäminen. Varhaiskasvatus mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun antaen samalla vanhemmille tukea lapsen kotikasvatukseen. Varhaiskasvatus on yhteydessä muuhun yhteiskuntaan eläen ajassa ja kehittyen sen mukana jatkuvasti tehden yhteistyötä erialojen toimijoiden kanssa. (Alila & Ukkonen-Mikkola 2018, 75-81.)

Varhaiskasvatuslaissa varhaiskasvatukselle on määritelty kymmenen tavoitetta. Ensimmäisen tavoitteen mukaan varhaiskasvatuksen tulee edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Toisena varhaiskasvatuksen tavoitteena on inklusiivisten periaatteiden mukaisesti tukea lapsen oppimisen

edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Kolmantena tavoitteena on mainittu, että monipuolisen pedagogisen toiminnan tulee perustua leikkiin, taiteeseen, liikkumiseen ja kulttuuriperintöön mahdollistaen myönteisiä oppimiskokemuksia. Neljäntenä tavoitteena, varhaiskasvatuksen on pyrittävä luomaan lapsille turvallinen, terveellinen, kehittävä ja oppimista edistävä varhaiskasvatusympäristö. Viidentenä tavoitteena varhaiskasvatuksen toimintatapojen on oltava lasta kunnioittavia, ja lasten sekä henkilökunnan välisten vuorovaikutussuhteiden mahdollisimman pysyviä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Kuudentena tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, sekä edistää lasten yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tulee myös antaa valmiuksia kunnioittaa ja ymmärtää yleistä kulttuuriperinnettä ja jokaisen ihmisen kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista taustaa. Seitsemännen tavoitteen mukaan varhaiskasvatukseen tulee tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja antaa tarpeen ilmettyä tarkoituksenmukaista tukea tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen kahdeksantena tavoitteena on kehittää lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, sekä edistää vertaisryhmässä ja yhteiskunnassa toimimista, siten että lapsi osaa toimia vastuullisesti ja kestävästi kunnioittaen muita ihmisiä. Yhdeksännen tavoitteen mukaan varhaiskasvatukseen tulee antaa lapselle mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Kymmenentenä tavoitteena varhaiskasvatukseen tulee yhdessä lapsen sekä hänen huoltajiensa kanssa toimia lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi, tukien huoltajia lapsen kasvatuksessa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksesta säädetään varhaiskasvatuslaissa ja lakia tarkennetaan valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta (753/2018). Lain mukaan henkilöstömitoitukseen vaikuttavat hoidossa olevien lasten ikä, määrä ja varhaiskasvatuspäivän pituus. Valtioneuvoston asetuksessa tarkennetaan, että päiväkodissa kolme vuotta täyttäneitä lapsia, joiden varhaiskasvatuksessa olo aika on enemmän kuin viisi tuntia päivässä, saa olla enintään seitsemän yhtä kasvattajaa kohden. Alle kolmevuotiaita lapsia saa olla yhtä kasvattajaa kohden neljä. Mikäli kolme vuotta täyttäneiden lasten varhaiskasvatuspäivän pituus on enintään viisi tuntia, saa lapsia olla 13 yhtä kasvattajaa kohden. Henkilöstömitoituksesta voidaan lain mukaan poiketa tilapäisesti ja lyhytaikaisesti. Varhaiskasvatuslaissa säädetään, että varhaiskasvatuksessa tulee olla riittävä määrä eri kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä, jotta varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa, ja lasten tuen tarpeisiin vastata. Eri ammattiryhmien kelpoisuusvaatimuksista säädetään varhaiskasvatuslaissa ja tarkennetaan valtioneuvoston asetuksessa. Varhaiskasvatuslaissa mainitaan, että varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja on oltava kunnassa esiintyvää tuen tarvetta vastaavasti. Päiväkodilla tulee olla toiminnasta vastaava johtaja. Muita laissa mainittuja tehtävänimikkeitä ovat varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja perhepäivähoitaja. Lisäksi lasten ja varhaiskasvatuksen yleiset tavoitteet huomioiden varhaiskasvatuksessa voi olla myös muuta henkilöstöä. Kelpoisuusvaatimuksista voidaan poiketa

tilapäisesti kerralla enintään vuoden ajaksi, mikäli tehtävään ei saada henkilöä, jolla on laissa säädetty kelpoisuus. (Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018; Varhaiskasvatustilaki 540/2018).

Varhaiskasvatustilaisissa säädetään myös varhaiskasvatuksen tietovarannosta, jolla tarkoitetaan kunnan, kuntayhtymän tai yksityisen palveluntuottajan keräämää rekisteriä varhaiskasvatuksen tuottajasta, tämän henkilöstöstä, varhaiskasvatuksessa olevasta lapsesta ja lapsen huoltajista. Varhaiskasvatustilaisissa säädetään lisäksi salassapidosta ja oikeudesta poiketa salassapitovelvoitteista. Esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tai muu asiakirja, joka sisältää lapsen tuen tarpeen tai lapsen henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointia on salassa pidettävä. Salassapitovelvoitteista voidaan poiketa välttämättömien tietojen saamiseksi lapsen huoltajilta, aiemmalta varhaiskasvatuksen tuottajalta, opetustoimelta tai sosiaali- ja terveydenhuollolta. Lain mukaan välttämättömiä tietoja ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseksi tai tukitoimenpiteiden toteuttamiseksi tarvittavat tiedot. Salassapitovelvollisuudesta voidaan poiketa myös, jos varhaiskasvatuksen työtehtävää hoitava henkilö saa tietää olosuhteista, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhan kohteeksi. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa varhaiskasvatuksen lain mukainen toteutuminen on uhattuna. Ilmoitusvelvollisuus koskee henkilöä, joka työtehtävässään huomaa varhaiskasvatuksen toteutumisessa epäkohdan tai epäkohdan uhan. Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä, jos se on välttämätöntä ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. (Varhaiskasvatustilaki 540/2018.)

Varhaiskasvatustilaisissa määrätyt valtakunnalliset opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Lain mukaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään muun muassa varhaiskasvatuksen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman keskeisistä sisällöistä. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, kuten Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma, laaditaan valtakunnallisen suunnitelman perusteella paikallisin painotuksin. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan varhaiskasvatustilain mukaan laatia kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle palveluntuottajalle, varhaiskasvatustilayksikölle ja lapsiryhmälle. Jokaiselle lapselle laaditaan lisäksi oma varhaiskasvatussuunnitelma, jossa tarkennetaan yksilöllisesti lapsen kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa huomioitavia seikkoja. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa ja lapsen tarpeiden mukaan useammin. Erialaisten suunnitelmien laadinnassa ja arvioinnissa näkyy varhaiskasvatustoiminnan suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus. (Opetushallitus 2023; Varhaiskasvatustilaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuksen rooli lapsiperheiden arjessa näyttäytyy varsin merkittävänä. Vuonna 2020 varhaiskasvatukseen osallistui Suomessa 245 255 lasta, mikä vastaa 77 prosenttia 1-6-vuotiaista lapsista (THL 2021, 1-6). Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrässä näkyy ikäryhmäkohtaisia eroja siten, että kun kaikista alle yksivuotiaista varhaiskasvatukseen osallistui

vuonna 2020 alle prosentti, oli esimerkiksi viisivuotiaissa osuus yli 90 prosenttia. Kuntien ja kuntayhtymien tuottamassa päiväkotitoiminnassa olevista lapsista 76 prosenttia oli kokoaikaisessa hoidossa ja 24 prosenttia osa-aikaisessa. Vastaavasti kunnallisessa perhepäivähoidossa kokoaikaisia lapsia oli 87 ja osa-aikaisia 13 prosenttia. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL 2022) arvion mukaan varhaiskasvatuksella on lapsiperheiden vanhempien työn ja perheen yhteensovittamisen kannalta suuri merkitys esimerkiksi lapsiperheköyhyyden vähentämisessä. Vanhempien työssä käyminen johtaa perheen tulotason nousuun ja ostovoiman vahvistumiseen. Varhaiskasvatus myös ennaltaehkäisee sosiaalisia ongelmia vähentäen lasten eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa jokaisella lapsella on yhtäläinen oikeus kuulua joukkoon, saada opetusta ja osallistua toimintaan sosiaalisesta taustasta riippumatta. Varhaiskasvatuksesta hyötyvät varsinkin kaikkein heikoimmassa sosioekonomisessa asemassa olevat perheet. (THL 2021; THL 2022.)

3.2 Näkökulmia lapsen tuen tarpeen määrittelyyn

Varhaiskasvatuslain mukaan lapsella on oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa niin edellyttäessä. Yksi laissa määrättyistä varhaiskasvatuksen tavoitteista on tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä, tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Tukea annetaan lähtökohtaisesti osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 58) syvennyttään tuen järjestämisen lähtökohtiin, joita ovat lapsen kehityksen ja oppimisen tuen tarpeiden lisäksi muun muassa lapsen vahvuudet, mielenkiinnonkohteet ja lapselle ominaiset tavat toimia. Lapsen tukea suunniteltaessa huomioidaan lapsen asema yhtenä lapsiryhmän ja yhteisön jäsenenä, sekä aktiivisena toimijana yhteisessä oppimisympäristössä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lapsen tuen oikea-aikainen, yksilöllinen kohdentaminen ja tuen tarpeisiin vastaaminen, nähdään tärkeänä keinona ehkäistä lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä lapsen syrjäytymistä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 58.)

Lipponen ja Turja (2022, 102-103) kuvaavat, että lapsen kehityksen ja oppimisen tuen tarpeen määrittely on vähintäänkin sidoksissa aikaan ja paikkaan, vallitsevaan kulttuuriin, asenteisiin sekä sosiaaliseen ympäristöön. Toisaalta tuen tarvetta saattavat määrittää lapsen saamat lääketieteelliset diagnoosit. Lapsen kehityksen ja oppimisen haasteet voivat näkyä esimerkiksi itsesäätelyyn, tarkkaavaisuuden, motoriikan tai kielen kehityksen ja vuorovaikutuksen pulmina. Puhuttiin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen tuen tarpeesta tai varhaiserityiskasvatuksesta, on kyse pohjimmiltaan lapsen tarvitsemasta yksilöllisestä kehityksen ja oppimisen tuesta varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä. Tuen tarve sinällään voi olla kevyempää ja liittyä esimerkiksi lapsen ohjaamiseen jossakin yksittäisessä toistuvassa tilanteessa. Toisaalta tuen tarve voi myös näyttäytyä vahvana ja jatkua koko varhaiskasvatuspäivän ajan. (Lipponen & Turja 2022, 102-103.)

Pihlaja ja Viitala (2022, 27-28) pohtivat, miten eri tavoin lapsen varhaiskasvatuksessa ilmenevään tuen tarpeeseen voidaan suhtautua. Yhtäältä tuen tarve voidaan nähdä yksittäisen lapsen ominaispiirteenä, toisaalta lapsen ja hänen ympäristönsä välisen vuorovaikutuksen ominaisuutena. Mikäli tuen tarve on osaltaan sidottu yhteisöön ja ympäristöön, voidaan ympäristöä ja sen asenteita yrittää tietoisesti muuttaa. Tuen tarpeen sinällään ei pitäisi määrittellä lasta kokonaisuutena puheissa eikä asenteissa. Pihlajan ja Viitalan mukaan esimerkiksi termin erityislapsi käyttöä tulisi välttää, eikä antaa vamman tai sairauden määrittellä lasta. Neitola ja Pihlaja (2017, 70-91) toteavat yhtä lailla lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen haasteiden olevan sidoksissa kontekstiin, mikä tekee tuen tarpeen tunnistamisesta, määrittelystä ja nimeämisestä usein vaikeaa. Tuen tarpeen tunnistaminen varhaiskasvatuksessa on kuitenkin tarpeellista, jotta tuen resursseja voidaan kohdistaa tarkoituksenmukaisesti. Puhuttiin tuen tarpeesta millä termillä hyvänsä, on huomioitava nimeämisen mahdolliset asenteelliset riskit yksilön näkökulmasta. (Pihlaja & Viitala 2022, 27-28; Neitola & Pihlaja 2017, 70-91.)

Mobergin ja Vehmaksen (2015, 54-58) näkemyksen mukaan esimerkiksi erityisoppilaaksi nimeäminen ei kuitenkaan johda automaattisesti kielteiseen leimautumiseen, ellei nimikkeiden käytöllä korosteta yksilön erilaisuutta tai kielteisiksi koettuja piirteitä. Vaikeuksien syitä selittävät nimikkeet tai diagnoosit voivat myös tuoda helpotusta lapselle ja hänen perheelleen. Nimeäminen helpottaa vaikeuden ymmärtämistä ja siihen liittyvän tiedon jakamista, mikä lisää ympäristön tietoisuutta asiasta. Esimerkiksi lukihäiriöstä on Mobergin ja Vehmaksen mukaan tullut myös kansankielessä varsin yleisesti tunnettu käsite. Kuten Pihlaja ja Viitala, myös Moberg ja Vehmas herättelevät pohtimaan ympäristön merkitystä lapsen vaikeuksien osatekijänä. Jos vian ajatellaan yksipuolisesti olevan lapsessa, saattaa se johtaa passiiviseen ajatteluun, jossa lapsen käytökseen ei etsitä aktiivisesti ratkaisuja tai pyritä vaikuttamaan. (Moberg & Vehmas 2015, 54-58.)

Lipponen ja Turja (2022, 102-111) painottavat, että inklusion periaatteiden mukaisesti tuki varhaiskasvatuksessa toteutuu parhaiten juuri tuomalla eri tuen muotoja lapsen omaan toimintaympäristöön osaksi arkea ja vertaisryhmän toimintaa. Parhaita oppimisen ja kehityksen tukemisen tilanteita ovat arjessa toistuvat tavanomaiset tilanteet, joihin kaikki lapset osallistuvat. Vaikka tuki olisi suunniteltu tiettyä lasta ajatellen, ensisijaisesti tulisi samaa toimintatapaa soveltaa koko pienryhmälle tai lapsiryhmälle. Lapsiryhmän moninaisuus voidaan nähdä kaikkia lapsia hyödyttävänä pedagogisina ratkaisuinä (Viitala 2022, 51). Esimerkiksi puhetta tukevilla kuvilla voidaan edistää kaikkien lasten kielellisiä taitoja. Mikäli ryhmään jalkautettu yhteinen toimintatapa ei tuo toivottua ratkaisua ja se on lapsen edun kannalta perusteltua, toimintoja voidaan myös yksilöllistää. Yksilöllistämällä voidaan tukea lapsen omatoimisempaa suoriutumista ja osallistumista ryhmän toimintaan. Jokaisella lapsella on yhtäläinen oikeus kokea tulevansa hyväksytyksi omana itsenään ja yhtenä ryhmän jäsenenä. (Lipponen & Turja 2022, 102-111.)

Perusopetuslaissa (628/1998) puolestaan linjataan oppilaan oikeudesta oppimisen ja koulunkäynnintukeen, tukiopetukseen ja osa-aikaiseen erityisopetukseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen perusopetuksessa ja esiopetuksessa. Lakiin perustuvissa opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) syvennyttään eri tuen muotoihin ja määritellään myös termi yleinen tuki. Yleinen tuki koostuu yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista, ohjauksesta ja tukitoimista. Yleistä tukea voidaan antaa heti tuen tarpeen ilmettyä ilman hallinnollista päätöstä osana tavanomaista koulunkäynnin arkea. Tehostettu tuki koostuu oppimisen ja koulunkäynnin säännöllisestä tuesta tai useista samanaikaisista tuen muodoista. Tehostettua tukea annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin järjestelyin. Yleiseen ja tehostettuun tukeen voi kuulua tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta ja yksilöllistä ohjausta. Erityinen tuki on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukea. Erityinen tuki koostuu erityisopetuksesta ja muusta perusopetuslain mukaisesta tuesta, kuten yksilöllistetystä oppimäärästä, erityisten apuvälineiden käytöstä ja avustajapalveluista. Erityinen tuki voidaan järjestää muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityistä tukea annetaan usein vasta tehostetun tuen antamisen jälkeen. Kuitenkin jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei voida vamma, sairauden, kehityksen viivästymän tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi muuten järjestää, voidaan tuki aloittaa suoraan erityisestä tuesta. Tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään hallinnollinen päätös. (Perusopetuslaki 628/1998; Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.)

Jos lapsen tuen tarvetta pohditaan laajemmin myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimintaympäristöjen ulkopuolella, tuen tarpeen määrittely elää asiayhteyden mukaan. Esimerkiksi sosiaalihuoltalaissa (1301/2014) ja terveydenhuoltolaissa (1326/2010) määritellään erityistä tukea tarvitseva lapsi sellaiseksi lapseksi, jonka kasvuolosuhteet tai oma käytös vaarantavat tai eivät turvaa hänen terveyttään tai kehitystään. Lapsella voi myös olla erityisiä vaikeuksia hakea tai saada tarvitsemiaan sosiaali- tai terveyspalveluja kognitiivisen tai psyykkisen vamma tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön tai muun riippuvuuskäyttäytymisen, usean yhtäaikaisen tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Vammaispalvelulaissa (675/2023) määritellään, että lakia sovelletaan henkilöön, jonka vamma tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pysyvä tai pitkäaikainen. Vammaisen henkilön vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa ja henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää välttämättä vammaispalvelulain mukaisia palveluita. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; terveydenhuoltolaki 1326/2010; vammaispalvelulaki 675/2023.)

3.3 Varhaiskasvatustien muutos tuen näkökulmasta

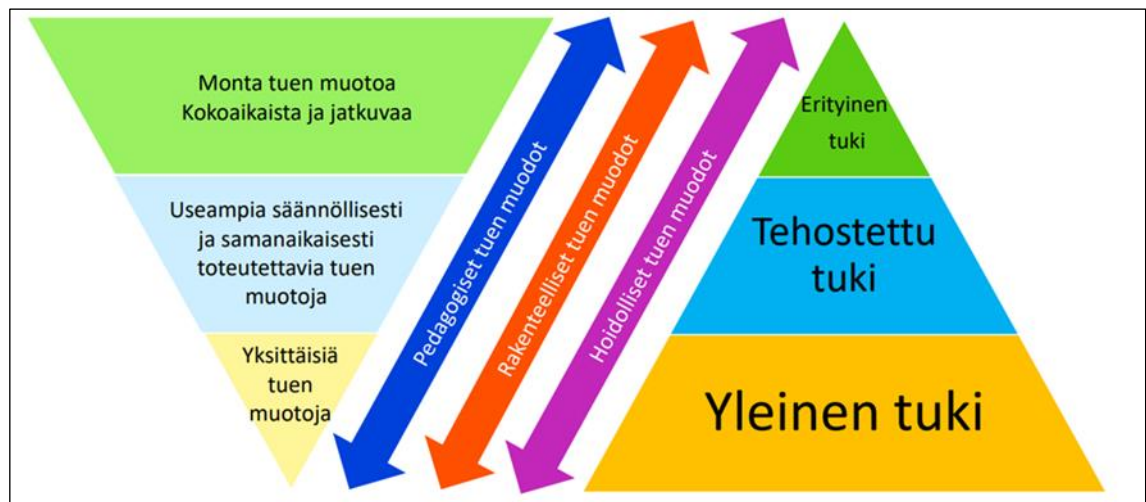
Alila, Eskelinen, Kuukka, Mannerkoski ja Vitikka (2022, 19-24) kuvaavat taustoja, joista vuoden 2018 varhaiskasvatustia alettiin kehittää nykyiseen muotoonsa. Vuoden 2022 lain muutoksella on pyritty rakentamaan yhtenäisempi varhaiskasvatukseen soveltuva tuen malli ja tiiviimpi tuen jatkumo lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen. Vuoden 2018 alkuperäisessä varhaiskasvatustissa ei ollut omaa lukua tuen sääntelylle, eikä tuen rakennetta ollut jäsenelty tarkasti. Lain puutteellisuus mahdollisti tuen vaihtelevan toteutumisen siten, että lapsi sekä perhe olivat eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä lapsi sai varhaiskasvatusta. Uudessa varhaiskasvatustissa luvussa 3a säädetään lapsen oikeudesta tarvitsemaansa tukeen, sekä määritellään tuen rakenne. Muutetussa laissa myös sivutaan sitä, että julkisilla ja yksityisillä varhaiskasvatuksen palveluntuottajilla on yhtäläinen velvollisuus järjestää lapsen tarvitsemia tukipalveluita. (Alila ym. 2022, 19-24.)

Varhaiskasvatustilaan lisätyn luvun 3a mukaan lapsella on oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa niin edellyttäessä. Tukea on annettava osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa heti tuen tarpeen ilmettyä tuen tarpeen mukaisella intensiteetillä. Varhaiskasvatuksessa annettavan tuen malli on kolmiportainen sisältäen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen (Kuvio 1). Tuen portaista matalin, yleinen tuki, koostuu lapselle kohdistetuista yksittäisistä tukimuodoista osana perustoimintaa. Mikäli yleinen tuki ei ole riittävää, on tukea annettava tehostettuna tukena lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettu tuki koostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tukimuodoista. Jos tehostettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee tukea vamman, sairauden, kehityksen viivästymän tai muun merkittävästi toimintakykyä alentavan kehityksen tai oppimisen tuen tarpeen takia, tukea annetaan erityisenä tukena. Erityinen tuki on yksilöllisesti suunniteltua, jatkuvaa ja kokoaikaista ja koostuu useista tukimuodoista. Lapselle annettava tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja. Lakimuutoksen jälkeen varhaiskasvatustissa on ensikertaa määritelty kolmiportaisen tuen rakenne. (Varhaiskasvatustila 540/2018.)

Uudistetussa varhaiskasvatustilaissa kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tehtäviin kirjauksiin lapsen tuen tarpeesta, tukitoimenpiteistä ja niiden toteutumisesta sekä tuen vaikuttavuuden arvioinnista. Laissa on lisäksi määritelty lapselle annettavat tukipalvelut. Lapsella on hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja opetusta, sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkintamis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä. Uudistetun lain myötä tehostetusta ja erityisestä tuesta on tehtävä hallintolain (434/2003) mukainen hallintopäätös. Päätöksessä määritellään tuen taso, varhaiskasvatuksen järjestämispaikka ja mahdolliset tukipalvelut. Päätöksen tekeminen on kunnan vastuulla, koskien myös yksityisen palveluntuottajan tarjoamaa varhaiskasvatusta. Hallintopäätös voidaan tehdä myös

yleiseen tukeen liittyvistä tukipalveluista, vaikka yleisestä tuesta sinällään ei tehdä hallintopäätöstä. Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään yhtenäinen malli hallintopäätösprosessille alkaen päätöstä valmistelevalta varhaiskasvatuksen erityisopettajasta aina hallintolain mukaisen lopullisen päätöksen tekevään varhaiskasvatuspäällikköön. Ennen hallintopäätöksen tekemistä kuullaan aina huoltajaa. Huoltajalla on myös mahdollisuus hakea päätökseen muutosta valitusoikeutta käyttämällä. Mikäli lapsen tuen tarve muuttuu, hallintopäätöstä voidaan muuttaa tai se voidaan kumota kokonaan. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 73; Varhaiskasvatustuki 540/2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 58) painotetaan lapsen oikeutta saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea lähtökohtaisesti omassa ryhmässään. Lapsella on toisaalta myös oikeus yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti saada varhaiskasvatusta pienennetyssä tai erityisryhmässä osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Tuen saaminen ei edellytä lääketieteellistä lausuntoa, tai muuta terveyden- tai sosiaalihuollon lausuntoa. Lapsen ei myöskään tarvitse saada ensin yleistä tukea voidakseen saada tehostettua tai erityistä tukea. Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 75) puolestaan linjataan, että lapsella on oikeus saada tukea omassa varhaiskasvatusympäristössään kaikissa varhaiskasvatusmuodoissa, niin päivähoitossa kuin perhepäivähoitajallakin, riippumatta siitä, onko kyse kunnallisesta vai yksityisestä palveluntuottajasta. Tämä nähdään tärkeänä arvioitaessa lapsen inklusiivisuuden, eli yhdessä oppimisen, osallisuuden ja toimintaan sitoutumisen toteutumista. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 75; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 62-63.)

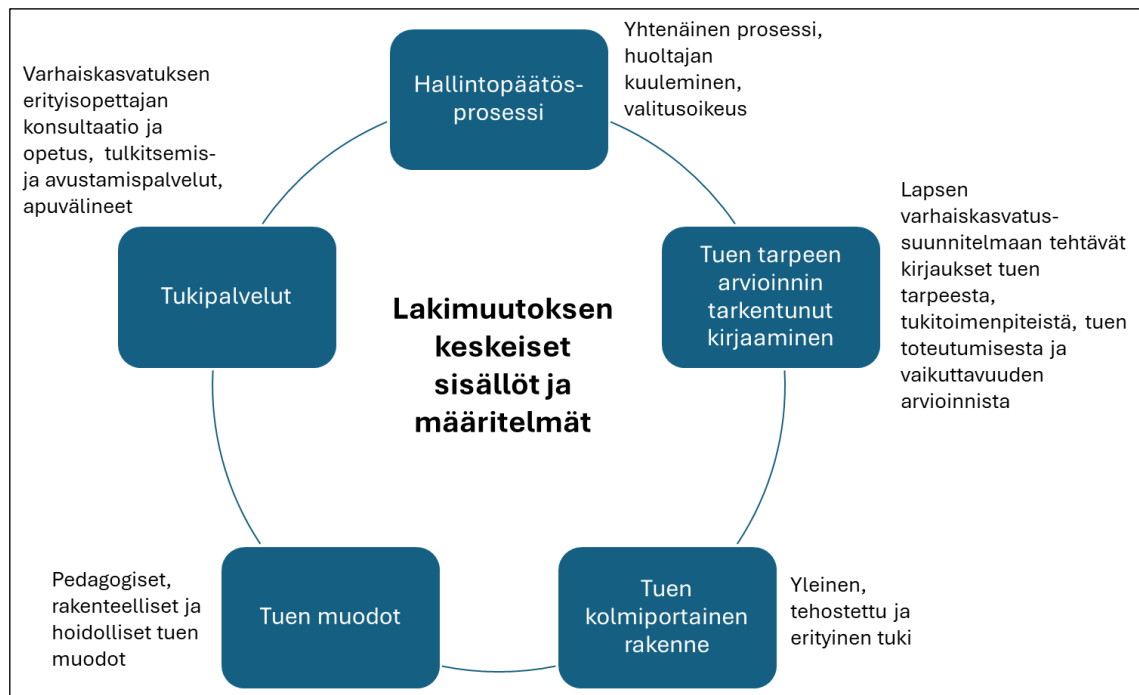

Kuvio 1: Kolmiportainen tuki ja eri tuen muodot. (Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa 2023.)

Pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja määritellään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 63-67) lakia tarkemmin (Kuvio 1). Pedagogisia tuen muotoja ovat esimerkiksi selkeä ja ennakoitava päivärutiini, toistuvat toiminnot, oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut sekä erilaiset vuorovaikutusta ja kommunikointia tukevat menetelmät, kuten kuvien

ja tukiviittomien käyttö. Pedagogisia tuen muotoja voidaan kohdentaa yhdelle lapselle, pienryhmälle tai koko lapsiryhmälle, siten että tuen tarpeessa oleva lapsi hyötyy menetelmästä osana vertaisryhmää. Pedagogisia tuen muotoja toteutetaan johdonmukaisesti ja yhdessä kaikkien ryhmän kasvattajien toimesta. Rakenteelliset tuen muodot ovat sellaisia, joissa nimimukaisesti muokataan ryhmän rakennetta. Ryhmän lapsimäärää voidaan pienentää, jolloin tuen tarpeessa oleva lapsi saa työntekijöiltä vahvempaa tukea, tai lapsi voi saada varhaiskasvatusta kokoaikaisesti pienennetyssä tai erityisryhmässä. Henkilökunnan erityispedagogista osaamista voidaan vahvistaa koulutuksella tai esimerkiksi siten, että ryhmässä on varhaiskasvatuksen opettajan sijasta erityisopettaja. Erityisopettajan rooli voi myös olla ryhmässä os aikainen tai konsultoiva. Henkilöstöresurssia voidaan lisätä ryhmä- tai henkilökohtaisella avustajalla. Hoidollisia tuen muotoja ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapsen liikkumisen avustaminen, avustaminen apuvälineiden käytössä, lääkitykseen, ruokavalioon sekä muuhun hoitoon tai huolenpitoon liittyvät asiat. Hoidollisia tuen muotoja suunnitellaan usein yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 63-67; Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa 2023.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksesta säädetään siis varhaiskasvatuslaissa ja lakia tarkennetaan valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta (753/2018). Henkilöstömitoitukseen vaikuttavat hoidossa olevien lasten ikä, määrä ja varhaiskasvatuspäivän pituus. Asetuksessa tarkennetaan, että päiväkodissa 3 vuotta täyttäneitä lapsia, joiden varhaiskasvatuksessa olo aika on enemmän kuin viisi tuntia päivässä, saa olla enintään seitsemän yhtä kasvattajaa kohden. Alle 3-vuotiaita lapsia saa olla yhtä kasvattajaa kohden neljä. Mikäli 3 vuotta täyttäneiden lasten varhaiskasvatuspäivän pituus on enintään viisi tuntia, saa lapsia olla 13 yhtä kasvattajaa kohden. Laissa henkilöstömitoitus on pysynyt ennallaan, mutta samalla kun lapsen oikeutta tukeen on tarkennettu ja jäsennetty, on myös lisätty maininta siitä, että mitoituksessa on huomioitava yleisen, tehostetun tai erityisen tuen tarpeessa oleva tai vammaisen lapsi. Aiemmin mainintana oli ainoastaan vammaisen tai tuen tarpeinen lapsi ilman tarkempaa määrittelyä. Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen tuen tarve tai vammaisuus on huomioitava lasten tai kasvattajien määrässä, jollei lasta varten ole avustajaa. Avustajaa ei lasketa varsinaiseen henkilöstömitoitukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tuen tarpeisen lapsen ryhmässä tulisi olla joko avustaja, vähemmän lapsia tai enemmän kasvattavia, kuitenkin niin, ettei ryhmässä ole samaan aikaan läsnä enempää kuin kolmea kasvattajaa vastaava lapsimäärä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018; valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018).)

Kuvio 2: Lakimuutoksen kannalta keskeiset sisällöt ja uudet määritelmät.

Edellä esitettyssä diagrammissa (Kuvio 2) on tehty yhteenvetoa elokuussa 2022 tapahtuneen varhaiskasvatuslain muutoksen keskeisimmästä sisällöstä ja uusista määritelmistä, joita on tässä alaluvussa käyty läpi. Keskeisimpiin muutoksiin on nostettu kolmiportaisen tuen rakenne, tuen muodot ja tukipalvelut, sekä hallintopäätösprosessi ja tuen tarpeen arvioinnin tarkentunut kirjaaminen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kehädiagrammi kuvaa sitä, miten lain muutokset täydentävät toinen toisiaan luoden yhtenäisen kokonaisuuden varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella annettavasta tuesta.

3.4 Selvitys lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Seuraavassa syvennyttään Eskelisen ja Hjeltin vuonna 2017 toteuttamaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnalliseen selvitykseen lapsen kehityksen ja oppimisen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa koskien aikaa ennen nykyistä varhaiskasvatuslakia. Vuonna 2017 voimassa on ollut vielä alkuperäinen vuonna 1973 säädetty varhaiskasvatuslaki. Selvityksen tavoitteena on ollut muun muassa kartoittaa lapsen kehityksen ja oppimisen tuen järjestämistä ja tukitoimenpiteitä, erityisopettajapalvelujen saatavuutta sekä kolmiportaisen tuen soveltamista varhaiskasvatukseen. Tarkoituksena on ollut kerätä kaikki Manner-Suomen kunnat kattava aineisto. Eskelinen ja Hjelt ovat saaneet selvitykseensä vastauksia 169:stä silloisesta Manner-Suomen kunnasta, mikä vastaa lähes 60 prosenttia kaikista mantereella sijainneista kunnista. Selvitykseen liittyvän kyselyn vastaajina on ollut kuntien

varhaiskasvatuksesta vastaavia henkilöitä yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa sekä varhaiserityiskasvatuksen henkilöstöstä koostuvia ryhmiä. (Eskelinen & Hjelt 2017, 50-56.)

Eskelisen ja Hjeltin selvityksessä osallistujilta kysyttiin, millaisia kehittämistarpeita he näkevät varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa toteutettavassa lapsen kehityksen ja oppimisen tuessa. Selvitykseen vastanneista 68 prosenttia koki, että tuen rakennetta on lainsäädännöllisesti selkeytettävä. Liki 60 prosenttia vastaajista piti tärkeänä, että myös valtakunnallisia ohjaavia asiakirjoja, joista on mainittu varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma, selkeytettäisiin tuen asioiden osalta. Vastaajista 40 prosenttia koki, että henkilökunnan tuntemusta määräävien ja ohjaavien asiakirjojen suhteen tulisi lisätä. Lainsäädäntöön ja ohjauviin asiakirjoihin liittyvien asioiden lisäksi 76 prosenttia vastaajista toivoi henkilöstölle täydennyskoulutusta lapsen tuen tarpeeseen liittyen. Vastaajista noin 60 prosenttia näki kehittämisen tarvetta oppimisen tuen menetelmissä, monialaisessa yhteistyössä niin sisäisten kuin ulkoistenkin tahojen kanssa, henkilökunnan peruskoulutuksessa sekä toimintakäytäntöjen uudistamisessa ja vaikuttavuuden arvioinnissa. Vastaajista 52 prosenttia toivoi, että lapsen oppimisen tuen menetelmiin liittyvää tietoa jaettaisiin kentällä enemmän. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrän lisäämistä toivoi 44 prosenttia vastaajista ja tuen resurssien lisäämistä 29 prosenttia. Vastaajista 41 prosenttia koki, että kunnille ja muille toimijoille olisi kohdennettava kehityksen ja oppimisen tuen kehittämismäärärahaa. Tuen tarpeessa olevien lasten inklusiivisuutta kehittäisi 37 prosenttia vastaajista. Vastaajista 24 prosenttia koki, että tuen asioista olisi saatava lisää tutkimustietoa. (Eskelinen & Hjelt 2017, 75-76.)

Kysyttäessä, mistä lapsen kehityksen ja oppimisen asioista pitäisi kuntien edustajien mielestä säätää varhaiskasvatuslaissa, vastaajat olivat muun muassa henkilöstön mitoittamiseen liittyvistä seikoista varsin yksimielisiä. Vastaajista 69 prosenttia toivoi, että varhaiskasvatuslaissa säädettäisi henkilöstön mitoittuksesta sellaisissa ryhmissä, joissa on erityisen tuen lapsia. Vastaajista 61 prosenttia toivoi, että laki säätäisi tuen tarpeisten lasten määrästä suhteessa varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrään. Vastaajista 39 prosenttia toivoi, että varhaiskasvatuslaissa säädettäisi avustajien saamisesta. Lapsen oikeutta saada tarvitsemaansa tukea piti lainsäädännöllisesti tärkeänä 65 prosenttia ja oikeutta saada tarvittava tuki heti tarpeen ilmettyä 56 prosenttia vastaajista. Tuen rakenteen kolmiportaisuuden määrittelyä laissa toivoi 68 prosenttia vastaajista. Puolet vastaajista näki, että laissa tulisi määritellä, kuka on erityisen tuen lapsi. Monialaisesta yhteistyöstä toivoi lakiin mainintaa 55 prosenttia vastaajista. Vastaajista 42 prosenttia toivoi laissa säädettävän henkilöstön oikeudesta saada konsulttatiota tuen asioiden erityisasiantuntijoilta ja sama osuus vastaajista toivoi määritelmää tukitoimenpiteistä, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluista ja apuvälineistä. Vastaajista 35 prosenttia koki, että erityisestä tuesta tehtävästä hallinnollisesta päätöksestä pitäisi säätää varhaiskasvatuslaissa. (Eskelinen & Hjelt 2017, 66-67.)

Keskeisimmissä havainnoissaan Eskelinen ja Hjelt (2017, 77-79) toteavat silloisen varhaiskasvatustuksen olleen osaltaan syynä varhaiskasvatuksessa annettavan tuen järjestämisen kuntakohdittaisiin vaihteluihin. Kunnissa oli käytetty tuesta eri käsitteistöä, tuen rakenteet olivat olleet epäselviä ja käytännöt vaihtelevia. Silloinen varhaiskasvatustalaki ei ollut jäsentänyt selkeästi millaista tukea lapselle tulisi missäkin tilanteessa antaa tai kuvattu lapsen siirtymiä eri tukimuotojen välillä. Noin puolet tutkimukseen osallistuneista kunnista oli siirtynyt ennakoivasti kolmiportaisen tuen malliin, jotta lapsen tukeminen olisi selkeämpää ja siirtymä varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen kävisi aukottomammin. Kolmiportaisesta tuesta oli näissä kunnissa pääosin myönteisiä kokemuksia niin lapsen saaman tuen, tukiprosessin, tuen jatkumisen ja monialaisen sekä perheiden kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta. Esiopetuksen osalta tilanteen on nähty olleen erilainen, koska perusopetuslaissa (628/1998) kehityksen ja oppimisen tuen kolmiportainen rakenne on määritelty jo aiemmin koskemaan myös esiopetusta. (Eskelinen & Hjelt 2017, 77.)

Eskelisen ja Hjeltin mukaan ajatukseen tuen myöntämisen hallintopäätöksistä varhaiskasvatuksessa suhtauduttiin selvityksessä kaksijakoisesti. Noin puolet tutkimukseen vastanneista koki, että hallinnollinen päätös takaa lapsille yhdenvertaisen kohtelun riippumatta siitä, missä kunnassa he saavat varhaiskasvatusta, kun taas puolet näki hallintopäätösprosessin leimaavan lasta ja hidastavan lapsen tuen aloittamista. Vastaajat pitivät hallintopäätöstä perheen oikeusturvan kannalta hyvänä ratkaisuna, koska hallinnolliseen päätökseen on mahdollista hakea muutosta. Selvityksessä nähtiin tarve selkeyttää myös yksityisten palveluntuottajien vastuuta lasten tuen järjestämisestä, esimerkiksi sitä, järjestääkö kunta vai palveluntuottaja tuen palveluita. Selvityksessä kävi ilmi, että kuntien toimintatavat asiassa olivat vaihtelevia. Kuntien vastausten perusteella 25 prosenttia tuen tarpeisista lapsista sijoitetaan pääsääntöisesti suoraan kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Vastaajista 3 prosenttia kertoi, että tuen tarpeen heräämisen myötä lapsi siirrettiin yksityisestä varhaiskasvatuksesta kunnalliseen. Toisaalta lähes 20 prosentissa vastauksista kunta antoi varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluita yksityisille palveluntuottajille ilman korvausta ja 3 prosentissa vastaavia palveluita korvausta vastaan. Muina vaihtoehtoina esitettiin, että yksityinen toimija on vastannut tuen palveluiden toteuttamisesta itse (6 prosenttia), ja että kunnan myöntämän palvelusetelin suuruudessa on huomioitu lapsen erityinen tuki (4 prosenttia). (Eskelinen & Hjelt 2017, 77-79.)

3.5 Varhaiskasvatuksen sosionomin rooli lasten ja perheiden tukijana

Varhaiskasvatustalain mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista voidaan hyödyntää erityisesti lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 20) linjataan, että varhaiskasvatuksen sosionomit, opettajat, erityisopettajat, lastenhoitajat ja muu henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat lapsiryhmän toimintaa yhdessä. Varhaiskasvatustalain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta sosiaalialan

korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia (2023) on tehnyt luonnoksen varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta. Sen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävän tarkoitus on tukea lasta ja perhettä tulemaan aktiiviseksi osaksi yhteisöä ja yhteiskuntaa vahvistaen heidän taitojaan ja valmiuksiaan. Sen kautta edistetään lapsen ja perheen hyvinvointia sekä ehkäistään syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen sosionomin keskeisinä tehtävinä Talentia listaa lapsiryhmässä tapahtuvat kasvatus- ja opetustehtävät, perheiden kanssa tehtävän ja monialaisen yhteistyön sekä yhteisön toimintakulttuurin kehittämiseen liittyvät tehtävät. Kasvatus- ja opetustehtävistä varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa sosiaalipedagogisesta toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta, dokumentoinnista ja arvioinnista, tukee lapsen vertaissuhteita ja perheen jäsenyyttä yhteisössä sekä vastaa lapsen hyvinvointia tukevista järjestelyistä. Edellä mainittujen lisäksi sosionomi vastaa lasten vuorovaikutuksen tukemisesta ja osallisuuden vahvistamisesta, sekä kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisystä. (Talentia 2023; Varhaiskasvatuslaki 2022; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 20.)

Perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä sosionomin keskeisiin tehtäviin kuuluu tunnistaa ja arvioida lasten ja perheiden hyvinvointia, sekä kohdentaa tarkoituksenmukaisesti tukea hyödyntäen perhetyön ja lastensuojelun osaamista. Sosionomi vastaa perheiden osallisuuden vahvistamisesta ja palveluohjauksesta. Monialaisen yhteistyön osalta sosionomin vastuulla on johtaa monialaista verkostoyhteistyötä ja suunnitella, toteuttaa ja arvioida varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteistyön rakenteita. Yhteisön toimintakulttuurin kehittäminen paremmin lapsen hyvinvointia tukevaksi kuuluu myös sosionomin vastuualueeseen, kuin myös kasvattajatiimien, lapsiryhmien ja varhaiskasvatuksen yhteisön yhteisöllisyyden vahvistaminen. Talentia korostaa myös sosionomin roolia kulttuurisen moninaisuuden arvottamisessa. Sosionomin tehtävänä on varmistaa, että perheiden erilaisista elämäntilanteista ja kulttuuritaustoista huolimatta, he tulevat kuulluksi ja pääsevät osallisiksi varhaiskasvatuksen yhteisöä. (Talentia 2023.)

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto SOAMK (2023) on tahollaan laatinut varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit eli osaamiskokonaisuudet. Talentian tehtäväkuvan lisäksi SOAMK:n mukaan sosionomin eettinen osaaminen varhaiskasvatuksessa sisältää toimimisen lapsen, lapsiryhmän ja perheiden toimijuuden, osallisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, turvallisuuden ja kestävä elämäntavan edistäjänä. Asiakastyön osaamisen kompetensseista SOAMK nostaa esille esimerkiksi lapsen laaja-alaisen osaamisen tukemisen ja leikin merkityksen ymmärtämisen oppimisen välineenä. Verkosto- ja palvelujärjestelmäosaamisesta kompetensseissa on Talentian tehtävän kuvan lisäksi mainittu sosionomin ymmärrys varhaiskasvatuksen merkityksestä ennaltaehkäisevänä ja varhaisen tuen palveluna osana kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden palveluverkoston. Yhteiskuntaosaamisen osalta Talentian ja SOAMK:n painotukset ovat samoja. Kompetensseissa on mainittu myös tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen varhaiskasvatuksessa, millä tarkoitetaan sosionomin ymmärrystä oman osaamisen ylläpitämisestä ja varhaiskasvatuksen

kehittämisestä, ajantasaisen tutkimus- ja kehittämistiedon hyödyntämistä varhaiskasvatusta kehitettäessä sekä varhaiskasvatuksen laatutekijöiden arvioinnissa ja kehittämisessä. Kompetensseissa mainitaan myös työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Sosionomin tulee osata soveltaa työelämä-, johtajuus- ja tiimityötaitoja osana moniammatillista työyhteisöä ja omalta osaltaan vahvistaa monialaista verkostoyhteistyötä. Sosionomi ohjaa lapsiryhmän henkilöstöä erityisesti sosiaali- ja terveystyöpalveluiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. (Talentia 2023; SOAMK 2023.)

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyöprosessi alkoi keväällä 2023 työelämäkumppanin etsinnällä. Työelämäkumppaniksi valikoitui Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen toimintayksikkö, ja ehdotus opinnäytetyön aiheesta nousi yhteistyökumppanin esiintuomasta tarpeesta. Tuen tarpeisten lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa on myös opiskelijalle sydäntä lähellä oleva aihe. Tutkimuskysymystä tarkennettiin yhdessä työelämäkumppanin edustajan kanssa eri näkökulmia pohtien ja ideoiden. Opinnäytetyöstä tehtiin opinnäytetyösopimus työelämäkumppanin kanssa 10.6.2023. Tutkimuslupa Vantaan kaupungilta saatiin 11.9.2023.

Seuraavassa määritellään opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys, sekä syvennyttään tarkemmin opinnäytetyön toteutukseen menetelmällisten valintojen kautta. Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin sähköpostikyselyä. Aineistoa analysointiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia soveltaen. Lisäksi tässä luvussa arvioidaan opinnäytetyön tutkimuksellista eettisyyttä ja luotettavuutta.

4.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemyksiä lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuslain muutosten voimaan tulon jälkeen elokuussa 2022. Tavoitteena on tuottaa tietoa henkilökunnan näkemyksistä, siten että tietoa voidaan käyttää kyseisen varhaiskasvatuksen toimintayksikön toiminnan kehittämiseen. Tutkimuskysymyksenä on: Millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuslain muutoksen voimaantulon jälkeen?

4.2 Menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimuksen kohteena olevaa ihmistä ja hänen elämänpiiriään perustuen erilaisiin kerättyihin aineistoihin ja niiden analysointiin (Sarajärvi & Tuomi 2018, 18-23). Toisin kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa, laadullisessa

tutkimuksessa ei niinkään etsitä tilastollisesti yleistettäviä eroja tai yhtäläisyyksiä, vaan tehdään yksittäisiä havaintoja, joista rakentuu suurempia kokonaisuuksia (Alasuutari 2011, 30-34). Juvakka ja Kylmä (2007, 16-30) kuvaavat, että laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on ihmisen subjektiivinen, omakohtainen kokemuksensa hänen sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmastaan, ajastaan ja ympäristöstään. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään avoimia aineistonkeruumenetelmiä, joissa tutkija johdattelee osallistujaa mahdollisimman vähän. Tällaisia ovat esimerkiksi avoimet kysymykset, joissa annetaan tilaa vastaajan ajatuksille ja näkemyksille. Tutkimukseen osallistujat valitaan tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaisesti, siten että osallistujia on rajallinen määrä, mutta kultakin osallistujalta pyritään keräämään mahdollisimman laaja aineisto. Laadullista tutkimusta voidaan käyttää myös tutkittaessa sellaista ilmiötä, josta ei ole vielä tehty muita tutkimuksia, tai kun halutaan tuottaa uutta tietoa tai näkökulmaa jo aiemmin tutkitusta aiheesta. (Juvakka & Kylmä 2007, 16-30.)

Laadullinen tutkimus soveltuu tämän opinnäytetyön menetelmäksi useasta syystä. Ensinnäkin otanta on rajallinen, koska perusjoukko koostuu noin 30 henkilöstä. Perusjoukon suurentaminen ei ole tarkoituksenmukaista, jotta saadaan vastauksia nimenomaan tiettyä varhaiskasvatuksen toimintayksikköä koskien. Toiseksi aineistonkeruussa on myös olennaista käyttää mahdollisimman avoimia kysymyksiä, jotta osallistujilta saadaan kerättyä mahdollisimman autenttisia ajatuksia ja laajoja vastauksia. Vastausten laajuudella on tässä opinnäytetyössä niiden lukumäärään verrattuna suurempi merkitys.

4.3 Aineistonkeruu

Aineistonkeruumenetelmänä opinnäytetyössä käytetään kohderyhmälle lähetettävää sähköpostikyselyä. Kysely koostuu laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti avoimista kysymyksistä. Perkkilän ja Vallin (2018, 100-101) mukaan sähköisen kyselyn etuja on kolme: visuaalisuus, nopeus ja taloudellisuus. Sähköisestä kyselystä on helppo tehdä visuaalinen ja selkeä käyttämällä esimerkiksi erilaisia värejä, fontteja, kuvia ja videoita, sekä rajaamalla sisältöä, jonka vastaaja kullakin hetkellä laitteen ruudulla näkee. Taloudellisesta näkökulmasta sähköistä kyselyä on nopeaa ja vaivatonta lähettää useille vastaanottajille samanaikaisesti näiden olinpaikasta riippumatta. Lisäksi aineisto siirtyy vastaajalta suoraan tutkijalle sähköisen tekstin muodossa, mikä vähentää tutkijan aineiston keruuseen kuluva työmäärää sekä inhimillisten virheiden todennäköisyyttä. Perkkilä ja Valli muistuttavat, että vaikka sähköisten kyselyiden vastausprosentit ovat parantuneet ja kohderyhmä tavoitettaisiin kokonaisuudessaan esimerkiksi sähköpostitse, ei vastaajien osallistumisesta voida antaa etukäteen takeita. (Perkkilä & Valli 2018, 100-101.)

Valli (2018, 81-82) tähdentää, että kyselyssä, jossa tutkija ei ole vastaushetkellä läsnä vaikuttamassa tilanteeseen, voidaan vastaamisinnokkuutta yrittää parantaa panostamalla vastausohjeisiin ja kyselylomakkeen rakenteeseen. Vallin mukaan kysely voidaan rakentaa

esimerkiksi siten, että vastaajaa pyritään taustakysymyksillä motivoimaan vastaamaan myös tuleviin kysymyksiin. Varsinaisista asiakysymyksistä esitetään ensimmäiseksi helpoimmiksi koetut, sen jälkeen vaativimmat ja viimeiseksi taas helpommat niin sanotut jäädyttelykysymykset. Kysely kannattaa myös pitää kohtuullisen pituisena, jotta vastaajan mielenkiinto pysyy yllä, eikä viimeisiin kysymyksiin vastata liian hätäisesti. (Valli 2018, 81-82.)

Opinnäytetyöhön liittyvä sähköpostikysely lähetettiin suunnitellusti työkumppanina olevan varhaiskasvatuksen toimintayksikön varhaiskasvatuksen erityisopettajille, opettajille, sosio-nomeille ja lastenhoitajille keskitetysti työelämäkumppanin edustajan kautta. Perusjoukko koostui noin 30 hengestä. Kaikilla Vantaan kaupungin työntekijöillä on käytössään henkilökohtainen työsähköposti ja työpaikan tietokone tai tabletti, jolla he pystyivät halutessaan vastaamaan kyselyyn. Vastaajia ohjeistettiin, että kyselyyn sai vastata työajalla. Sähköinen kysely oli kohderyhmän saavutettavuuden kannalta tehokkainta, koska työyksikkö on fyysisesti jakautunut useaan eri toimipisteeseen ja työntekijät pystyivät vastaamaan kyselyyn heille sopivimpana hetkenä. Sähköinen kysely laadittiin ja aineisto kerättiin Microsoft Forms-ohjelmistolla Laurea ammattikorkeakoulun Microsoft OneDrive-pilvitiedostoon. Liitteenä opinnäytetyössä on kyselyn saatekirje (Liite 1) ja kyselylomake (Liite 2). Lomakkeella mahdollistettiin teknisesti se, että jokaiseen kysymykseen ei ole pakko vastata, jotta vastaajat eivät jättäisi vastaamatta koko kyselyyn, kokiessaan yhden kysymyksen liian haastavaksi. Vastaaja pystyi myös itse päättämään, kirjoittiko lyhyemmän vai pidemmän vastauksen, koska vastausten pituutta ei ollut lomakkeella rajattu. Ensimmäisenä lomakkeessa olivat vastaajan taustaa kartoittavat kysymykset 1-2. Sen jälkeen asiapitoisemmat kysymykset 3-5 helpoimmasta vaikeampaan ja tämän jälkeen jäädyttelykysymykset 6-7, joissa tiedusteltiin muita mieleen tulevia asioita ja palautetta kyselystä.

Saatekirjettä ja sähköisen lomakkeen toimivuutta testattiin ennakkoon 11.-15.9.2023 kahdella varhaiskasvatuksessa työskentelevällä henkilöllä. Tämän jälkeen muokattiin esimerkiksi vastausten pituutta rajoittavaa lomaketeknistä ominaisuutta, siten että vastauskenttä laajenee tekstiä kirjoittaessa ja kirjoitettu teksti on kokonaisuudessaan vastaajan näkyvillä. Samalla testattiin, että sähköpostitse lähetettävän kyselyn linkki ja QR-koodi aukeavat ja toimivat sekä tietokoneella että mobiililaitteilla ja, että vastaajien antamat tiedot tallentuvat onnistuneesti OneDrive-pilvitiedostoon. Tämän jälkeen saatekirje ja kyselylomake hyväksytettiin työelämäkumppanin edustajalla. Kyselyyn annettiin vastausaikaa aluksi kaksi viikkoa 18.9.-1.10.2023, mutta saatujen vastausten vähäisen määrän vuoksi vastausaikaa jatkettiin vielä viikolla 2.-8.10.2023. Tavoitteeksi asetettiin vähintään kymmenen vastauksen kerääminen.

4.4 Aineiston analyysi

Opinnäytetyöprosessissa aineistonkeruuta seurasi aineiston analysointi. Aineiston analysointimenetelmänä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Sarajarvi ja Tuomi (2018, 97-99)

kuvaavat, että teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä aiemmin muodostettu teoria auttaa sisällön analysoinnissa, kuitenkin niin, ettei analyysi pohjautu suoraan teoriaan. Teoriaa voidaan käyttää apuvälineenä esimerkiksi aineistosta nousseita teemoja luokiteltaessa, esimerkiksi yhdistämällä henkilöstöresurssiin liittyvät teemat samaan luokkaan. Sarajärven ja Tuomen mukaan teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä voidaan edetä samoja vaiheita noudattaen, kuin puhtaasti aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä. Ensimmäinen vaihe on alkuperäisaineiston pelkistäminen eli redusointi. Siinä aineistosta karsitaan pois tutkimuksen kannalta epäolennaista tietoa, pilkotaan teksti osiin ja tiivistetään ilmauksia pelkistettyyn muotoon. Taulukossa 1 annetaan esimerkki alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä kerätystä aineistosta. Toinen sisällönanalyysin vaiheista on ryhmittely eli klusterointi, jossa samaa asiaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään samaan luokkaan ja luokalle annetaan sisältöä kuvaava nimi. Kolmas vaihe on aineiston käsitteellistäminen eli abstrahointi, jossa voidaan käyttää apuna myös teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnissa luokituksia yhdistellään ylä- ja pääluokkiin niin pitkälle kuin se on aineiston kannalta tarkoituksenmukaista. Lopuksi voidaan määritellä tutkimustehtävän mukainen kaikkia ylä- ja pääluokkia yhdistävä luokka. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 92-99.)

Taulukko 1: Esimerkki alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä kysyttäessä lakimuutoksen vaikutuksista lapsen tuen toteutumiseen.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
Lakimuutoksen jälkeen tuen resurssien kohdentumista on mielestäni alettu pohtia tarkemmin. Esim. mihin ryhmiin kohdennetaan avustajaresurssi ja kuinka joustavasti avustajat voivat työskennellä eri ryhmissä tarpeen / tilanteiden mukaan.	Henkilöstöresursseja kohdennetaan tarkemmin ja joustavammin.
Vantaalla on lisäksi lisätty laaja-alaisen erityisopettajan vakansseja ja näin saatu kohdennettua varhaiskasvatusyksiköihin lapsille annettavaa tukea.	Lisätty henkilöstöresurssia laaja-alaisilla erityisopettajilla.
Ainakin meidän yksikössä myös esimerkiksi avustajaresursseja on ollut helpompi saada.	Avustajien saaminen helpottunut.

Teoriaohjaavaa sisällönanalyysia käytetään jokaisen aihetta eri näkökulmasta käsittelevän kysymyksen vastausten analysointiin omana kokonaisuutenaan. Taulukossa 2 annetaan esimerkki pelkistettyjen ilmausten luokittelusta ala- ja yläluokkiin sekä kaikkia yläluokkia yhdistävään

luokkaan. Esimerkiksi pelkistetty ilmaus ”Henkilöstöresursseja kohdennetaan tarkemmin ja joustavammin”, kuuluu alaluokkaan Henkilöstöresurssia ja erityispedagogista osaamista lisätty ja kohdennettu. Alaluokat on edelleen yhdistetty yläluokaksi Henkilöstöresurssi ja henkilöstön osaaminen. Kaikki yläluokat muodostavat yhdistävän luokan Lapsen tuen toteutuminen lakiuudistuksen jälkeen.

Taulukko 2: Esimerkki aineiston teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesta luokittelusta ky-
syttyessä, miten lakimuutos on vaikuttanut lapsen tuen toteutumiseen.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
<p>Henkilöstöresursseja kohdennetaan tarkemmin ja joustavammin</p> <p>Lisätty henkilöstöresursseja laaja-alaisilla erityisopettajilla</p> <p>Avustajien saaminen helpottunut</p>	<p>Henkilöstöresurssia ja erityispedagogista osaamista lisätty ja kohdennettu</p>	<p>Henkilöstöresurssi ja henkilöstön osaaminen</p>	<p>Lapsen tuen toteutuminen lakiuudistuksen jälkeen</p>
<p>Laki ei takaa tuen toteutumista käytännössä</p> <p>Tukitoimia liian vähän tarpeeseen nähden</p> <p>Ei vaikutusta suuriin ryhmäkokoihin</p> <p>Tuen tarpeisia lapsia liikaa samoissa ryhmissä</p> <p>Tarvitaan pätevää henkilökuntaa</p> <p>Ei vaikutusta pätevän henkilökunnan riittämättömyyden takia</p> <p>Ei vaikutusta henkilökuntaresurssiin</p>	<p>Henkilöstöresurssin riittämättömyys ja henkilökunnan kouluttamattomuus</p>	<p>Henkilöstöresurssi ja henkilöstön osaaminen</p>	<p>Lapsen tuen toteutuminen lakiuudistuksen jälkeen</p>

Teoriaohjaava sisällönanalyysi soveltuu tähän tutkimustyöhön, koska myös aineistonkeruuta ohjaa kysymysten asettelusta lähtien teoreettinen viitekehys. Sisällönanalyysiä on tehty aineistolähtöisesti huomioiden kuitenkin koko ajan opinnäytetyötä ohjaava ja jäsentävä

aiemmin tässä työssä esitelty teoria. Sisällönanalyysin tekemisessä on käytetty työvälineenä Microsoft Forms ja Microsoft Excel ohjelmistoja. Kyselyn alustana käytetty Microsoft Forms ohjelmisto tallentaa vastaukset automaattisesti tekstimuodossa yhdeksi Excel taulukoksi OneDrive pilvitiedostoon. Tekstin pelkistämistä, erittelyä ja luokittelua on ollut näin ollen luonnollista jatkaa Excel-taulukoinnin avulla jakaen alkuperäisen taulukon tekstejä manuaalisesti jokaista kysymystä erikseen käsitteleviin taulukoihin.

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta arvioidaan hieman eri näkökulmista. Juvakka ja Kylmä (2007, 137) kuvaavat tutkimusprosessin eri vaiheissa tapahtuvia eettisiä valintoja ja päätöksiä erittäin tärkeiksi koko tutkimuksen onnistumisen ja rakentumisen kannalta. Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijoista koostuva Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023) on laatinut valtakunnallisen tutkimuseettisen ohjeistuksen, niin kutsutun HTK-ohjeen (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa). Hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaan tutkimuseetikassa huomioidaan tarvittavat luvat ja suostumukset, säännöt ja ohjeistukset, sekä eettinen ennakoarviointi. Eettisessä ennakoarvioinnissa pohditaan, aiheutuuko tutkimuksesta sellaista haittaa osallistujille, heidän läheisilleen tai tutkijoille, että haitat ylittävät tutkimuksesta saatavan hyödyn. Lähtökohtaisesti tutkimuksesta ei kuitenkaan saisi aiheutua haittaa osallistujien tai tutkijoiden terveydelle tai turvallisuudelle. Tutkimusta tehdessä on osattava arvostaa tutkimukseen osallistuvia henkilöitä, kollegoita ja muita sidosryhmiä, ympäröivää yhteiskuntaa, kulttuuria ja ympäristöä. Tutkimuksen mahdollinen rahoitus ja muut tutkimuksen riippumattomuuteen liittyvät asiat tulee esittää läpinäkyvästi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13.)

Opinnäytetyön osana tehtävä laadullinen tutkimus on toteutettu hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti siten, että tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja dokumentoinnissa on oltu huolellisia ja avoimia. Kerätyn aineiston omistus- ja käyttöoikeuksista, sekä tekijänoikeuksista on sovittu yhteistyökumppanin kanssa opinnäytetyösopimuksessa 10.6.2023. Opiskelija vastaa aineiston hallinnasta ja hävittämisestä opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Aineistoa säilytetään OneDrive-pilvipalvelussa kahdella salasanalla suojattuna. Lähdeviitteet on laadittu Laurea ammattikorkeakoulun ohjeistuksen mukaisesti. Tutkimuslupa on haettu ja saatu Vantaan kaupungilta 11.9.2023. Osallistujilta ei ole kerätty varsinaista suostumuslupaa, mutta tutkimuksen saatekirjeessä on mainittu, mihin aineistoa tullaan käyttämään, ja että opinnäytetyö julkaistaan Theseus-tietopankissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13.)

Julkusen ja Puusan (2020, 190) mukaan eettisestä näkökulmasta arvioituna tutkimukseen osallistumisen tulee aina olla vapaaehtoista. Osallistuminen ei saa tuntua pakotetulta, eikä osallistumatta jättämisestä saa aiheutua seuraamuksia. Osallistuminen on myös saatava

keskeyttää ilman sanktioita, mikäli osallistuja niin haluaa. Tässä opinnäytetyössä kyselyyn osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen, vaikka kohderyhmä onkin valittu työsuhteeseen perustuen ja kyselyyn on ollut mahdollista vastata työajalla. Osallistujia on kehoitettu vastaamaan kyselyyn, mutta ketään ei ole velvoitettu eikä pakotettu siihen. Kyselyyn vastaaminen tapahtui anonyymisti sähköisen osallistumislinkin kautta, joten vastaamattomuudesta tai vastaamisen keskeyttämisestä ei ole voinut tulla negatiivisia seuraamuksia. Vastaajien tunnistetietona on tallennettu ainoastaan juokseva automatisoitu numerointi, joka yhdistää vastaajan eri kysymyksiin antamat vastaukset toisiinsa, kuten tunnistetieto ”nimetön 8”. (Julkunen & Puusa 2020, 190.)

Lainsäädännöllisestä näkökulmasta tutkimusetiikassa on otettava huomioon perustuslaki, henkilötietolaki ja EU:n yleinen tietosuojasetus. Perustuslaissa (731/1999) säädetään yksityiselämän suojasta. Henkilötietojen käsittelystä säädetään yleisessä tietosuojasetuksessa (2016/679) ja asetusta tarkennetaan ja täydennetään tietosuoja-laissa (1050/2018). Erosen (2019) mukaan yleisessä tietosuojasetuksessa henkilötiedoiksi lasketaan myös epäsuorat tunnistetiedot. Sellaisia voivat olla esimerkiksi ammattinimike ja työpaikka, jos ne voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön. Tässä tutkimuksessa on käsitelty vastaajien tietoja siten, että vastaukset eivät kohdistu tiettyyn ammattinimikkeeseen. Tämä on varmistettu ryhmittelemällä kyselylomakkeessa ammattinimikkeet niin, että laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, opettaja ja sosionomi ovat samassa luokassa ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja omassaan. Tällä tavoin kaikki vastaukset kohdistuvat laajempaan vastaajamäärään, eikä aineiston käsittelyssä tai analyysissä tehdä henkilöimään kenenkään vastauksia. Vastauksia ei myöskään analysoida ristiin osallistujan ammattinimikkeen kanssa. Tässä raportissa on jätetty pois varhaiskasvatuksen toimintayksikön nimi, mikä vahvistaa osallistujien anonyymiteettiä. Täysin anonyymeihin henkilötietoihin, joita ei pysty yhdistämään luonnolliseen henkilöön, ei sovelleta tietosuojalainsäädäntöä. Tässä opinnäytetyössä ei ole kerätty henkilötietorekisteriä vastaajien sähköposteista, vaan saatekirje ja linkki sähköiseen kyselyyn on lähetetty yhteistyökumppanin edustajalle eteenpäin jaettavaksi. Opinnäytetyötä varten on siis kerätty vain aineiston kannalta välttämätöntä tietoa. (Eronen 2019.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta Juvakka ja Kylmä (2018, 127-134) määrittelevät tutkimuksen tuottaman tiedon todenmukaisuutena. Kuten eettisiä valintoja myös luotettavuutta tulee arvioida koko tutkimusprosessin ajan. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus voidaan jakaa neljään kriteeriin: uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys ja siirrettävyys. Uskottavuus liittyy sekä itse tutkimukseen että sen tuloksiin. Tutkimuksessa tulee osoittaa, että tutkimus vastaa osallistujien käsitystä tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Tässä opinnäytetyössä uskottavuus on huomioitu siten, että teoriaohjaava sisällönanalyysi ja raportointi on tehty huolellisesti ja aineistolle uskollisesti. Vahvistettavuudella tarkoitetaan, että tutkimusprosessin olennaiset vaiheet kirjataan siten, että toinen tutkija voisi teoriassa seurata

tutkijan jälkiä ja päätyä samoihin tutkimustuloksiin. Tässä raportissa on kuvattu tutkimuksen eri vaiheet ja valitut menetelmät tarkasti ja huolellisesti. (Juvakka & Kylmä 2018, 127-134.)

Reflektiivisyydellä tarkoitetaan tutkijan mahdollista vaikutusta tutkimusaineistoon ja koko tutkimusprosessiin. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtaisesti tutkijan läsnäolo ja vuorovaikutus osallistujien kanssa saattaa vaikuttaa tuotettuun aineistoon. Tässä opinnäytetyössä on haluttu minimoida tutkijan vaikutus kyselyn vastauksiin, joten aineistoa on kerätty sähköpostikyselynä, eikä tutkija ole ollut läsnä vastaushetkellä. Tähän ratkaisuun on päädytty myös siksi, että opiskelija työskentelee itse varhaiskasvatuksen työtehtävissä. Tutkimuksen siirrettävyyden kannalta pohditaan, voitaisiinko tutkimustulokset siirtää vastaaviin toisiin tilanteisiin. Siirrettävyyden arvioimisen kannalta raportoinnissa on annettava riittävät taustatiedot osallistujista ja tutkimuksen toteutusympäristöstä. Raportoinnissa on kerrottu, että opinnäytetyö on toteutettu Vantaalla yhdessä varhaiskasvatuksen toimintayksikössä Vantaan kaupungin työntekijöille, mutta tarkempaa taustatietoa ei anneta vastaajien yksityisyyden suojan vuoksi. Tutkimustyön osuus voitaisi siis haluttaessa siirtää vastaavaan varhaiskasvatusympäristöön. (Juvakka & Kylmä 2018, 127-134.)

5 Tulokset

Opinnäytetyötä varten kerättyyn kyselyaineistoon saatiin loppujen lopuksi työelämäkumppanin henkilöstöltä vastauksia 11 kappaletta. Kokonaisperusjoukkoon kuului noin 30 henkeä vastausprosentin jäädessä hieman alle 40. Vastausten määrässä päästiin kuitenkin asetettuun kymmenen palautetun kyselyn tavoitteeseen, mikä mahdollisti aineiston analysoinnin.

Seuraavassa avataan opinnäytetyön tuloksia teoriaohjaavan sisällönanalyysin pohjalta vastaten tutkimuskysymykseen ”Millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuslain muutoksen voimaantulon jälkeen?”. Tulokset esitetään alkaen vastaajien taustaa kartoittavista kysymyksistä, aihepiiriä käsitteleviin ja viimeisenä vapaaseen kysymykseen millaisia muita ajatuksia uudistettu varhaiskasvatuslaki tuen näkökulmasta vastaajassa herättää. Tulokset käydään läpi samassa järjestyksessä kuin kysymykset on kyselyssä esitetty. Tuloksien havainnollistamiseksi tekstissä lainataan suoraan vastaajia. Suorat sitaatit on tekstissä sisennetty. Vastaajien taustaa kartoittavien kysymysten vastauksia havainnollistetaan ympyrädiagrammien avulla. Kyselystä saatu palaute käydään läpi pohdinnan yhteydessä.

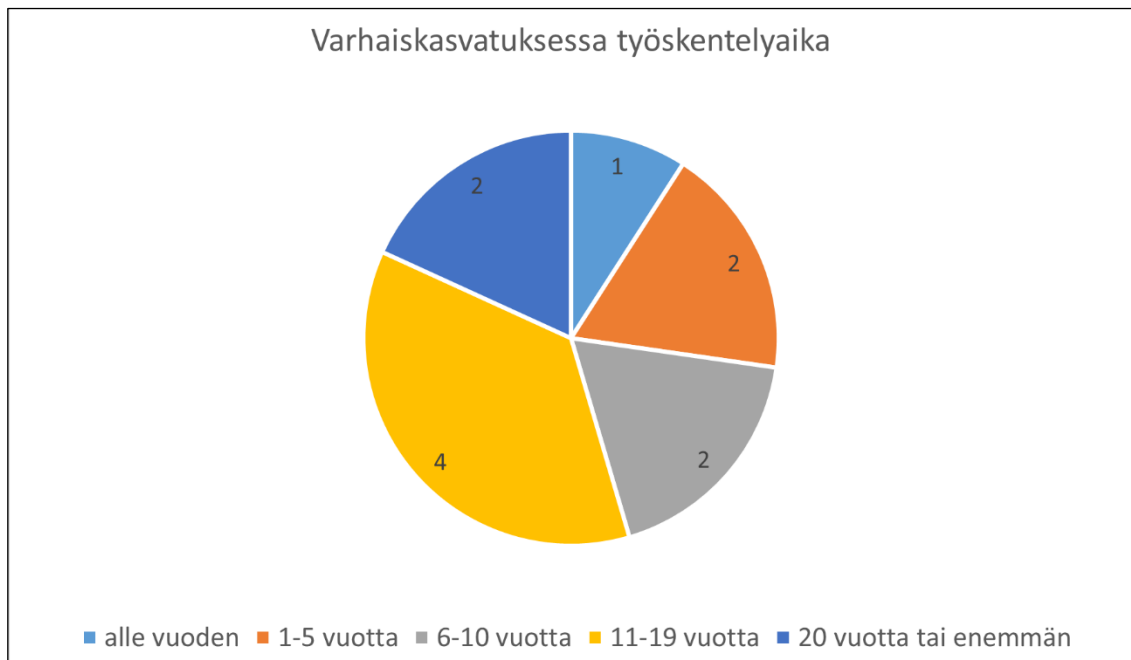
5.1 Vastaajien taustaa kartoittavat kysymykset

Taustakysymyksinä kyselyssä olivat kysymykset vastaajan nykyisestä työtehtävästä ja työskentelyajasta varhaiskasvatuksessa. 11 vastaajasta yhdeksän kertoi työskentelevänsä tällä hetkellä varhaiskasvatuksen opettajana, erityisopettajana, laaja-alaisena erityisopettajana tai

sosionomina. Kaksi vastaajista kertoi työskentelevänsä varhaiskasvatuksen lastenhoitajana. Vastaajien työtehtävien jakautumista havainnollistetaan ympyrädiagrammissa (Kuvio 3).

Kuvio 3: Vastaajien työtehtävät varhaiskasvatuksessa.

Kuvio 4: Vastaajien varhaiskasvatuksessa työskentelyaika.

Kuviossa 4 havainnollistetaan vastaajien varhaiskasvatuksessa työskentelyaikaa. Yksi vastaajista kertoi työskennelleensä varhaiskasvatuksessa alle vuoden, kaksi vastaajaa 1-5 vuotta ja

kaksi vastaajaa 6-10 vuotta. Neljä vastaajaa ilmoitti työskennelleensä varhaiskasvatuksessa 11-19 vuotta ja kaksi vastaajaa 20 vuotta tai sitä kauemmin.

5.2 Lapsen tuen toteutuminen lakimuutoksen jälkeen

Ensimmäisessä varsinaista opinnäytetyönaihetta käsittelevässä kysymyksessä kysyttiin: ”Miten uusi vuonna 2022 voimaan tullut varhaiskasvatuslaki on mielestäsi vaikuttanut lapsen tuen toteutumiseen?” Vastauksissa nousivat esille etenkin henkilöstöresurssiin ja henkilöstön osaamiseen sekä tuen prosesseihin liittyvät seikat. Vastajat kokivat, että henkilöstöresurssia ja erityispedagogista osaamista oli lakimuutoksen jälkeen yksikössä lisätty ja kohdennettu entistä tarkemmin tuen tarpeisiin lapsiin. Myönteisinä vaikutuksina pidettiin esimerkiksi varhaiskasvatuksen laaja-alaisen erityisopettajan tehtävän perustamista yksikköön. Myös avustajien saamisen koettiin helpottuneen. Toisaalta vastajat myös kokivat, että henkilöstöresurssin riittämättömyys ja henkilökunnan kouluttamattomuus suhteessa lasten tuen tarpeisiin olivat estäneet tuen toteutumista lakimuutoksen jälkeen. Vastauksissa nousivat esille suuret ryhmäkoot ja liian monen tuen tarpeisen lapsen sijoittaminen samaan ryhmään suhteessa ryhmässä olevien kasvattajien määrään.

Vastajien kokemukset liittyen lakimuutoksen mukaisiin tuen prosesseihin jakaantuivat myönteisiin ja kielteisiin. Tuen rakenteen yhtenäistyminen ja selkeytyminen koettiin hyväksi asiaksi. Tuen aloittamisen koettiin helpottuneen, ja samalla tukea oli ollut mahdollista antaa aiempaa varhaisemmassa vaiheessa. Hyvänä pidettiin, ettei tuen saamiseksi vaadittu enää lääketieteellistä lausuntoa tai diagnoosia. Hallintopäätösprosessin ja kirjaamisen osalta vastajat kokivat hallintopäätösten vieneen paljon varhaiskasvatuksen resursseja varsinkin syksyllä 2022 välittömästi lakimuutoksen voimaantulon jälkeen. Tuen tarpeen arvioinnin tarkentunutta kirjaamista pidettiin hyvänä asiana. Tuen tarpeisen lapsen oppimisen tavoitteet laadittiin ja kirjattiin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, ja ne ohjasivat ryhmän kasvattajien toimintaa. Vastausten perusteella myös tuen toteutumisen arviointiin oli kiinnitetty lakimuutoksen jälkeen yksikössä aiempaa enemmän huomiota.

Henkilökunnan riittämättömyyden takia vahvempi/helpompi tuen toteuttaminen ei mielestäni ole toiminut talossamme. (ei pätevää henkilökuntaa).

Tuentarpeiset lapset ovat lisääntyneet varhaiskasvatuksessa, mutta tukitoimia on edelleen siihen nähden liian vähän.

Mielestäni vuonna 2022 voimaan tullut varhaiskasvatuslaki on lisännyt vaatimuksia opettajien työtä kohtaan, mutta sitä tukevat resurssit eivät ole lisääntyneet suhteessa vaatimuksiin. Edelleen ryhmäkoot ovat liian suuret, henkilökuntaa ei ole tarpeeksi ryhmän tarpeisiin nähden ja tuen tarpeisia lapsia on liian paljon yhdessä ryhmässä. Tämän takia lapsien tuki ei voi toteutua parhaalla mahdollisella tavalla. Hyvää on, että lapsi on oikeutettu heti tukeen sen tarpeen ilmettyä ilman, että odotettaisiin diagnoosia.

Lakimuutoksen jälkeen tuen resurssien kohdentumista on mielestäni alettu pohtia tarkemmin. Esim. mihin ryhmiin kohdennetaan avustajaresurssi ja kuinka joustavasti

avustajat voivat työskennellä eri ryhmissä tarpeen/tilanteiden mukaan. Vantaalla on lisäksi lisätty laaja-alaisen erityisopettajan vakansseja ja näin saatu kohdennettua varhaiskasvatusyksiköihin lapsille annettavaa tukea. Lapsen tuen toteutumisessa on varmasti edelleen paljon eroja yksiköiden välillä ja jopa yksittäisen päiväkodin ryhmien välillä riippuen esimerkiksi henkilöstön osaamisesta, koulutuksesta ja kokemuksesta tukea tarvitsevien lasten kanssa. Pula pätevistä henkilökunnasta on varmasti vaikuttanut lapsen tuen toteutumiseen monissa paikoissa. Pelkkä laki ei siis yksinään ole taannut tuen toteutumista kaikkialla. Lisäksi viime toimintakautena suuri panos tuen resursseista kohdistui hitaisiin ja työläisiin hallintopäätösprosesseihin, jotka tuntuivat vievän aivan liikaa aikaa konkreettisesta työstä tuen asioiden parissa.

5.3 Lakimuutoksen vaikutukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön

Toisena asiakysymyksenä vastaajilta kysyttiin: ”Millaisia vaikutuksia uudella varhaiskasvatuslailla mielestäsi on perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön?” Yhtäältä vastausten perusteella lain muutoksella ei ollut ollut vaikutusta perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tämä johtui vastaajien mukaan siitä, että yhteistyötä oli tehty aina, eikä lakimuutos sinällään ollut muuttanut asiaa, ja toisaalta siitä, ettei yhteistyö varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa kiinnosta lasten vanhempia.

Omassa työssäni entisessä integroidussa pienryhmässä en ole huomannut vaikutusta perheiden kanssa työskentelyyn. Yhteistyö perheiden kanssa on ollut aina tiivistä, yksilöllistä ja jatkuvaa sekä moniammatillista.

Toisaalta vastausten perusteella lakimuutos oli myös osaltaan tehnyt yhteistyöstä perheiden kanssa avoimempaa, intensiivisempää ja moniammatillisempaa. Lakimuutoksen jälkeen perheiden kanssa oli keskusteltu aiempaa varhaisemmassa vaiheessa ja avoimemmin lapsen oikeudesta tukeen, sekä konkreettisista tuen tasoista ja muodoista. Moniammatillisuus oli näkynyt siinä, että konsultoivan ja laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan osallistuminen perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön esimerkiksi yhteistyöpalavereiden muodossa oli vahvistunut.

Hallintopäätösprosessien myötä lasten vanhempien kanssa on keskusteltu entistä tarkemmin lapsen oikeudesta tarvittavaan tukeen ja selvennetty, mitä tuki konkreettisesti tarkoittaa lapsen arjessa. Perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on ollut enemmän mukana kveot ja lveot. Henkilökunnalla on ollut paremmat mahdollisuudet hyödyntää tukiprosesseissa erityisopettajien osaamista ja keskustella tuen asioista yhteistyöpalavereissa perheiden kanssa. (Tässäkin vaihtelua yksiköiden välillä ja esim. tänä syksynä ja viime toimintakautena.)

Hyviä vaikutuksia, usein asioista ollaan samaa mieltä.

Perheiden kanssa saa nopeammin otettua puheeksi mahdollisen tuentarpeen.

Perheiden kanssa tehtävä työ on avointa ja vuorovaikutuksellista.

Vaikka lapsen asioissa pyritään aina tekemään yhteistyötä huoltajien kanssa, niin on hyvä, että lapsella on joka tapauksessa oikeus tarvitsemaansa tukeen.

5.4 Työpanoksen kohdistuminen tuen tarpeisiin lapsiin

Vastaajilta kysyttiin kolmanneksi: ”Miten oma henkilökohtainen työpanoksesi mielestäsi kohdistuu tuen tarpeisiin lapsiin tällä hetkellä? (Lapsiin, jotka saavat yleistä, tehostettua tai erityistä tukea.)” Vastauksissa nousivat esille arjessa hyödynnettävät pedagogiset tuen muodot sekä tuen antamiseen liittyvät hallinnolliset tehtävät ja moniammatillinen yhteistyö. Pedagogisista tuen muodoista vastaajat mainitsivat toiminnan pedagogisen suunnittelun ja toteuttamisen lapsiryhmän arjessa sisältäen yksittäisten lasten, pienryhmän ja koko ryhmän ohjaamisen. Pedagogisina ratkaisuin mainittiin tilanteiden ennakoiminen ja yksittäisiä lapsia ajatellen järjestetyt leikkikerhot, koritehtävät ja KKK-harjoitukset, jolla tarkoitettiin kehontunte-
mus-, kontakti- ja kommunikaatioharjoituksia. Vastaajat kokivat, että tuen tarpeisten lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimista suunniteltiin ja toteutettiin kaikessa lapsiryhmän toiminnassa.

Tuentarpeiset lapset huomioidaan kaikessa suunnittelussa ja toiminnassa. Työpanoksestani heihin kohdistuu suuri osuus.

Ryhmässämme on paljon tuentarpeisia lapsia. Koitamme kaikki tiimissä tukea heistä jokaista lapselle parhain mahdollisin keinoin.

Suunnittelun tuentarpeisille lapsille henkilökohtaisia ohjelmia mm. koritehtäviä, kkk:ta tai leikkikerhoa ja myöskin ohjaan niitä.

Tuen tarpeisia lapsia koskevista hallinnollisista ja moniammatillisista työtehtävistä mainittiin tuen prosesseihin liittyvät työtehtävät, kuten kirjaaminen ja yhteistyöpalaverit perheiden kanssa. Esiin nousi moniammatillisen kasvattajatiimin sisäinen sekä eri yhteistyötahojen kanssa käytävä keskustelu. Vastauksissa nousi esiin etenkin vastuun jakaminen tuen asioissa, siten, että lapsen tukeen liittyviä työtehtäviä jaetaan varhaiskasvatuksen opettajien, lastenhoitajien, avustajien ja yksikössä toimivan laaja-alaisen sekä konsultoivan erityisopettajan kesken.

Omassa työssäni 12 lapsen pienennetyssä ryhmässä pystyn mielestäni melko hyvin tukemaan tuen tarpeisia lapsia. Siihen vaikuttaa pienennetty ryhmä ja henkilökunnan määrä, kolme kasvatusvastuullista työntekijää ja kaksi avustajaa ryhmässä. Tuen tarpeisten lasten kanssa työskennellään joko pienryhmässä, parin lapsen kanssa yhdessä tai yksilöllisesti. Lisäksi saatavilla on erityisopettajan tuki ryhmässä välillä.

Isossa osa työpanoksesta valitettavasti on kirjallisilla töillä. Ryhmässä tällä hetkellä rakenteellinen tukitoimet riittävät, joka heijastuu omaan työhön merkityksellisesti. Tuen tarpeessa olevia ryhmässä paljon. Arjessa se näkyy koko ajan pedagogisina ratkaisuin. Ennakointi on aina tärkeää.

Se, miten henkilökunnan työpanos on kohdistunut tuen tarpeisiin lapsiin, on vastausten perusteella riippunut paljon siitä, missä lapsiryhmässä henkilöt ovat olleet töissä. Vastauksissa nousi esille näkemys siitä, ettei resurssien riittämättömyyden takia tuen tarpeisten lasten tukeminen arjessa toteudu välttämättä ollenkaan. Toisaalta vastauksista nousi myös toisen

ääripään kokemus siitä, ettei kaikissa lapsiryhmissä ole ollut kyselyyn vastaamisen aikaan ol-
lenkaan tuentarpeisia lapsia.

5.5 Muut ajatukset lakimuutoksesta tuen näkökulmasta

Viimeisenä kyselyssä oli avoin kysymys, jossa vastaajilta kysyttiin, herättikö lakimuutos tuen
näkökulmasta heissä muita ajatuksia. Vastauksissa pohdittiin lain vaikuttavuutta ja tuen re-
sursien riittävyyttä, sekä tukiprosessin yhtenäistymistä. Tukiprosessin yhtenäistymisen koet-
tiin näkyvän siinä, että tukea voidaan varhaiskasvatuksessa antaa oikea-aikaisesti ilman lau-
suntoja. Lisäksi kolmiportaisen tuen rakenne mahdollistaa tuen koordinoimisen selkeämmin ja
tasa-arvoisemmin.

Hyvä, että pelkät lausunnot eivät määritä tuen tarvetta.

Mielestäni ajatus lapsen oikeudesta tarvitsemaansa tukeen on erittäin tärkeä ja kannat-
tettava. Tasavertaiset mahdollisuudet tuen saamiseen pitäisi toteutua kaikkialla var-
haiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Henkilöstön on tiedostettava riippumatta ammat-
tinimikkeestään roolinsa tuen antajina ja siinä, että tuen asioita aletaan suunnitella ja
toteuttaa arjessa heti, kun tuen tarve huomataan.

Lakimuutoksen vaikuttavuuden osalta vastaajat kokivat vaikuttavuuden arvioimisen vaikeaksi.
Vastausten perusteella lakimuutoksella ei ole ollut riittävää vaikuttavuutta varhaiskasvatuk-
sen arjessa näkyvään lasten tukemiseen, ja laissa säädetyt asiat eivät ole käytännössä toteu-
tuneet. Tuen resursseista ajatuksia herätti hallintopäätöksiin käytetty työaika, inklusion hyö-
tyjen arvioiminen ja näkemys siitä, että tuen tarpeiset lapset hyötyisivät lähtökohtaisesti pie-
nemmistä ryhmäkoista. Henkilöstön osalta pohdittiin motivoituneiden ja osaavien työntekijöi-
den olevan avain tuen toteutumiseen.

Mielestäni hallintopäätösprosessi on liian kankea ja byrokraattinen. Erityisopettajien
työaikaa menee huomattava määrä hallintopäätösten valmisteluun ja huoltajien kuule-
mistilaisuuksien järjestämiseen. Olisi syytä pohtia, voisiko hallintopäätösprosessia yk-
sinkertaistaa ja sujuvoittaa millään keinolla. Tärkeää olisi myös saada varhaiskasvatus-
ala vetovoimaisemmaksi ja lisää sujuvan suomen kielen omaavia osajia alalle lisää.
Tuen toteutumisen kulmakiviä ovat motivoituneet, hyvinvoivat ja hyvät vuorovaikutus-
valmiudet omaavat työntekijät.

Korulauseita. Toteutus arjessa ei ole puheen/lupausten tasolla.

Tuen tarpeessa olevat lapset hyötyvät aina pienemmästä ryhmästä, näin ei valitetta-
vasti ole!!

6 Johtopäätökset

Tässä luvussa vastataan tutkimuskysymykseen, millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen henki-
lökunnalla on lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatuslain muutoksen voimaantulon jäl-
keen, vertaamalla kerättyä kyselyaineistoa aiempaan tutkimustietoon. Vertailtavana

tutkimuksena käytetään luvussa 2 esiteltyä Eskelisen ja Hjeltin vuoden 2017 valtakunnallista selvitystä lapsen kehityksen ja oppimisen tuesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Selvityksessä kyselyyn vastasivat kuntien varhaiserityiskasvatuksen henkilöstöstä koostuvat ryhmät tai varhaiskasvatuksesta vastaavat henkilöt yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa (Eskelinen & Hjelt, 2017,52). Opinnäytetyön kyselyyn vastanneista suurin osa ilmoitti työskentelevänsä varhaiskasvatuksen opettajana, erityisopettajana, sosionomina tai laaja-alaisena varhaiskasvatuksen erityisopettajana. Muutama vastaaja kertoi työskentelevänsä tällä hetkellä varhaiskasvatuksen lastenhoitajana. Aiemmassa Eskelisen ja Hjeltin selvityksessä vastaajat olivat keskittyneet enemmän varhaiserityiskasvatuksen työtehtäviin. Nyt tehdyssä kyselyssä vastauksia on saatu monipuolisesti useamman eri ammattiryhmän edustajilta, joiden työtehtävät varhaiskasvatuksessa ja lapsen tuen prosesseissa eroavat toisistaan. Kyselyaineiston vastaajien varhaiskasvatuksessa työskentelyajassa oli varsin suurta vaihtelua alle vuoden työkokemuksesta aina yli 20 vuoden varhaiskasvatuksessa työskentelyaikaan. Suurimmalla osalla vastaajista oli näin ollen kokemusta varhaiskasvatuksesta työskentelystä ennen vuoden 2022 lakimuutosta ja sen jälkeen.

Opinnäytetyön kyselyyn vastanneet kokivat, että kyselyn kohteena olleessa varhaiskasvatuksen toimintayksikössä lapsen kehityksen ja oppimisen tuki toteutui paremmin lakimuutoksen jälkeen tukiprosessin selkeytymisen ja yhtenäistymisen, sekä yksikön erityispedagogisen osaamisen vahvistumisen myötä. Vastaajat toivat esille, että tukiprosessin selkeys ja yhtenäistyminen ovat helpottaneet tuen oikea-aikaista aloittamista. Aiemmassa Eskelisen ja Hjeltin (2017, 75-76) valtakunnallisessa selvityksessä ilmeni, että lähes 70 prosenttia silloisista vastaajista oli kokenut lainsäädännön selkeyttämisen varhaiskasvatuksen tuen osalta merkittäväksi kehittämiskohteeksi. Tulokset ovat tämän osalta linjassa toistensa kanssa. (Eskelinen & Hjelt 2017, 75-76.)

Eskelisen ja Hjeltin (2017, 75-76) selvityksessä puolet vastaajista arvioi, että hallintopäätösprosessi saattaisi hidastaa lapsen tuen aloittamista ja jopa leimata lasta, vaikkakin yhtenäinen prosessi nähtiin tärkeänä yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Nyt kerätyn kyselyaineiston perusteella on päinvastoin havaittu yhtenäisen ja selkeän hallintopäätösprosessin helpottaneen ja oikea-aikaistaneen tuen aloittamista. Hallintopäätösprosessi itsessään on vastaajien mukaan vienyt paljon aikaa käytännön työstä tuen tarpeisten lasten kanssa, vaikka toisaalta vastaajien mukaan tuen asioiden tarkentunut kirjaaminen hyödyttää tuen tarpeisten lasten kanssa tehtävän käytännön työn suunnittelua ja toteuttamista. Nyt tehdyn kyselyn vastaukset eroavat siis hallintopäätöksen osalta Eskelisen ja Hjeltin aiemmasta selvityksestä. (Eskelinen & Hjelt 2017, 75-76.)

Eskelisen ja Hjeltin (2017, 75-76) valtakunnallisen selvityksen mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrän lisäämistä toivoi lähes puolet silloisista vastaajista. Kyselyaineiston perusteella varhaiskasvatuksen toimintayksikön erityispedagogista osaamista on lakimuutoksen

jälkeen lisätty esimerkiksi siten, että yksikössä on alkanut toimia laaja-alainen erityisopettaja ja yhteistyö konsultoivan erityisopettajan kanssa on vahvistunut. Vastausten perusteella erityisopettajien osaamisesta tuen asioissa hyötyvät niin tuen tarpeiset lapset, lasten perheet kuin lasten kanssa työskentelevät varhaiskasvatuksen työntekijätkin. Vastaajat olivat sitä mieltä, että lakimuutoksen jälkeen avustavaa henkilökuntaa on ollut helpompi saada. Myös Eskelisen ja Hjeltin selvityksessä tuen resurssien lisäämistä toivoi lähes 30 prosenttia vastaajista. Kyselyaineistossa ja selvityksessä molemmissa nousevat näin ollen erityisopettajaresurssein ja muiden tuen resurssien lisäämisen teemat. (Eskelinen & Hjelt 2017, 75-76.)

Kyselyaineistosta nousi esiin lasten tuen toteutumista estäviä tekijöitä, joihin lakimuutos ei ole tuonut vastaajien toivomaa muutosta. Henkilöstön määrän lisäämistä suhteessa lasten määrään ei ole kasvatettu niin sanotuissa varhaiskasvatuksen suhdeluvuissa, joista säädetään varhaiskasvatuslaissa ja tarkennetaan valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta. Suhdelukujen lisäksi vastaajat pohtivat, olisiko lainsäädännöllä mahdollista vaikuttaa siihen, paljonko tuen tarpeisia lapsia samaan lapsiryhmään voidaan lähtökohtaisesti sijoittaa. Eskelisen ja Hjeltin (2017, 67) selvityksessä vastaajista 69 prosenttia toivoi yhtä lailla, että varhaiskasvatuslaissa otettaisi kantaa henkilöstömitoitukseen sellaisissa ryhmissä, joissa on erityisen tuen lapsia. Varhaiskasvatuslaissa on maininta, että ryhmät tulee muodostaa siten, että varhaiskasvatukselle säädetty tavoitteet voidaan saavuttaa. Lisäksi laissa on maininta, jonka mukaan henkilöstön tai lapsien määrässä on otettava huomioon, jos päiväkodissa on vammainen tai tuentarpeinen lapsi, ellei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Lähtökohtana on, että lapsi saa tukea omassa lapsiryhmässään heti tuen tarpeen herättyä, sillä lisäksi, että perustuen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin, lapsi voidaan myös siirtää pienennettyyn tai erityisryhmään (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 58).

Kyselyaineiston perusteella vastaajat myös kokivat, että varhaiskasvatuksen toimintayksikön henkilöstön osaaminen ei ole riittävää lasten nykyiseen tuen tarpeeseen verrattuna. Osaamiseen toivottiin vahvistusta sen lisäksi, että erityispedagogista osaamista on vahvistettu laaja-alaisella erityisopettajalla ja avustajaresursseja on ollut aiempaa helpompi saada. Eskelisen ja Hjeltin (2017, 75-76) selvityksessä yhtä lailla 76 prosenttia vastaajista toivoi henkilöstölle täydennyskoulutusta lapsen tuen tarpeisiin liittyen. Lisäksi selvityksessä noin 50 prosenttia vastaajista toivoi, että lapsen oppimisen tuen menetelmiin liittyvää tietoa jaettaisiin varhaiskasvatuksessa enemmän. Tulokset tältä osin myötäilevät toisiaan. (Eskelinen & Hjelt 2017, 75-76.)

7 Pohdinta

Pohdinnassa esitetään tiivistetysti opinnäytetyön keskeisimmät tulokset. Tämän jälkeen tehdään pohdiskellen itsearviointia koko opinnäytetyöprosessista ja käydään läpi

työelämäkumppanin henkilöstön palaute sähköpostikyselystä. Omina erillisinä osuuksinaan ovat opinnäytetyön luotettavuuden arviointi, ehdotukset jatkotutkimusaiheesta ja kehittämis-ideat työelämäkumppanille.

Opinnäytetyön merkittävin tulos on se, että vuoden 2022 varhaiskasvatuslain muutoksella on ollut myönteisiä vaikutuksia lapsen tuen oikea-aikaiseen aloittamiseen ja toteutumiseen kyselyn kohteena olleessa varhaiskasvatuksen toimintayksikössä. Lakimuutoksen jälkeen erityispedagogista osaamista on yksikössä vahvistettu laaja-alaisella varhaiskasvatuksen erityisopettajalla, ja yhteistyö konsultoivan erityisopettajan kanssa on tiivistynyt esimerkiksi hallintopäätösprosessin myötä. Kyselyaineiston perusteella avustajaresurssin saaminen on helpottunut ja yhteistyö lasten huoltajien kanssa on muuttunut aktiivisemmaksi ja avoimemmaksi. Kyselyn tulokset hallintopäätösprosessin osalta olivat myönteisempiä kuin Eskelisen ja Hjeltin (2017) selvityksessä, jossa hallintopäätösten pelättiin viivästyttävän tuen aloittamista. Lakimuutos on kyselyaineiston perusteella päinvastoin helpottanut tuen aloittamista, koska tukiprosessi on selkeämpi ja asiantuntijalausuntoja ei enää tarvita rakenteellisen tuen myöntämiseksi. Lakimuutoksen myönteisten vaikutusten lisäksi tuloksissa näkyy vastaajien tyytymättömyys siihen, että lakimuutoksen vaikutukset eivät ole riittävästi näkyneet varhaiskasvatuksen arjessa esimerkiksi henkilöstöresurssissa. Tulosten valossa henkilökunnan osaamisessa lapsen tuen asioissa saattaisi myös olla kehitettävää, jotta tuki toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla.

Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle työelämälähtöisesti työelämäkumppanin esittämästä tarpeesta tutkia vuoden 2022 varhaiskasvatuslain muutosta varhaiskasvatuksen toimintayksikössä. Yhdessä työelämäkumppanin edustajan kanssa keskustellen sovittiin, että painotus olisi nimenomaan lapsen tuen näkökulmissa ja kysely toteutettaisi sähköpostikyselynä työelämäkumppanin henkilöstölle. Työelämäkumppani tarkisti kyselyn ennen sen lähettämistä ja seuraimme tarkkaan vastausmäärän kehitystä, jotta päästäisi asetettuun kymmenen vastauksen tavoitteeseen. Tein sisällönanalyysia ja kirjoitin opinnäytetyötä omaan tahtiini itsenäisesti. Opiskelijan näkökulmasta pidin siitä, että sain työskennellä omassa tahdissani vapaasti, mikä tuki myös omaa oppimistani. Opinnäytetyön vaiheet etenivät selkeästi ja opinnäytetyöprosessi oli looginen kokonaisuus suunnittelusta, toteutukseen ja julkaisuun. Toteutusvaihe kesti pidempää kuin aluksi olin arvioinut, joten aikataulutusta voisi tulevaisuuden vastaavissa tutkimustöissä parantaa. Toisaalta halusin kuitenkin tehdä opinnäytetyöstä viimeistellyn kokonaisuuden, josta työelämäkumppani voi oikeasti hyötyä, enkä halunnut perusteettomasti kiirehtiä kirjoitusprosessia. Koin teoriaohjaavan sisällönanalyysin työstämisen opinnäytetyön yksittäisistä vaiheista haastavimmaksi, koska tämä oli ensimmäinen tekemäni sisällönanalyysi. Tein sisällönanalyysista erilaisia luokituksia ja pohdin pitkään, miten lopullisen analyysin puen sanoiksi ja tekstiksi. Sain onneksi ohjaavalta opettajalta arvokkaita vinkkejä analyysin tekoon ja teoreettinen kirjallisuus auttoi hahmottamaan erilaisia tapoja muodostaa sisällönanalyyseja. Koen saaneeni opinnäytetyöprosessissa hyvää harjoitusta tutkimustyöhön sekä varhaiskasvatuksen teoriaan syventymisen kautta, myös uusia ajatuksia työhöni varhaiskasvatuksessa.

Sähköpostikyselyn lopussa vastaajilta pyydettiin palautetta kyselystä. Kysely sai kiitosta hyvistä ja haasteellisista, sekä mielenkiintoisista ja käytännönläheisistä kysymyksistä. Vastaajat miettivät, saako laajoista vastauksista eroteltua olennaisen tiedon, ja että vastaaminen olisi ollut helpompaa, jos kysymysten aihepiiriä olisi rajattu enemmän. Kyselyä laatiessa, pohdin kysymysten rajaamista, mutta koin, että tekemällä tietoisia rajauksia, saattaisin johdatella vastaajia liikaa omasta subjektiivisesta näkökulmastani ja laadullisen tutkimuksen avoimien kysymysten tarkoitus kärsisi. Kyselyn tarkoituksena oli myös herätellä vastaajia aidosti pohtimaan ja kertomaan ajatuksiaan tuen asioista, sekä saada mahdollisimman laajoja vastauksia aineistoa varten. Täten koen kysymysten avoimen asettelun perustelluksi.

7.1 Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi

Seuraavaksi arvioidaan opinnäytetyön luotettavuutta eli tutkimuksen tuottaman tiedon todennukaisuutta huomioiden sen uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys ja siirrettävyys. Opinnäytetyössä uskottavuus on huomioitu siten, että raportoinnissa on esitetty näytteitä sisällönanalyysin vaiheista sekä suoria lainauksia kyselyyn osallistuneiden vastauksista. Näin on osoitettu, että tutkimus vastaa osallistujien käsitystä tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä mahdollisimman läpinäkyvästi. Vahvistettavuuden osalta tutkimusprosessin olennaiset vaiheet on raportoitu sillä tarkkuudella, että toinen tutkija pystyisi seuraamaan opiskelijan jälkiä ja voisi päätyä samankaltaisiin tuloksiin. (Juvakka & Kylmä 2018, 127-134.)

Reflektiivisyydellä tarkoitetaan tutkijan vaikutusta tutkimusprosessiin ja -aineistoon. Olen halunnut minimoida oman vaikutukseni kyselyn vastauksiin, joten aineisto on kerätty sähköpostikyselyinä, jossa en ole ollut vastaushetkellä läsnä. Mielestäni tämä oli erityisen tärkeää, koska työskentelen itsekin varhaiskasvatuksen työtehtävissä ja halusin pitää tutkijan ja työminän mahdollisimman erillään toisistaan. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa tutkijan vaikutus aineiston analysointiin näkyy vääjäämättä esimerkiksi tutkijan tekemissä painotuksissa ja valinnoissa. Pyrin aineistoa analysoidessani olemaan mahdollisimman uskollinen aineistolle mitään lisäämättä tai poisjättämättä. Arvotin niitä vastauksia, joissa otettiin suoraan kantaa esitetyn kysymyksen kannalta olennaisiin asioihin. Jotkut vastaukset eivät suoranaisesti vastanneet esitettyyn kysymykseen, joten en kokenut saavani niistä lisäarvoa aineistoon. Mielestäni siirrettävyyttä arvioitaessa, tämä tutkimus voitaisi toteuttaa vastaavanlaisessa varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä uudelleen samassa muodossa. Raportoinnissa on annettu tarkka kuvaus osallistujien ja tutkimuksen toteutusympäristön taustatiedoista. Tutkimustulokset saataisivat varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden välillä erota toisistaan, sillä jokainen varhaiskasvatuksen toimintayksikkö on henkilöstö- ja lapsiryhmärakenteen suhteen omanlaisensa kokonaisuus. Tämän opinnäytetyön tuloksia ei voida siitä syystä siirtää suoraan koskemaan vastaavia yksiköitä. (Juvakka & Kylmä 2018, 127-134.)

7.2 Jatkotutkimusaihe ja kehittämisideat

Pidän tärkeänä, että varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen tuen toteutumisen teemoja pidetään jatkossakin esillä. Jatkotutkimuksena nyt tehdyn opinnäytetyön pohjalta voitaisi laatia kvantitatiivinen määrällinen tutkimus, jossa laajemmalta kohderyhmältä kysyttäisi valmiiden vastausvaihtoehtojen perusteella heidän näkemystään lapsen tuen toteutumisesta varhaiskasvatustilanteen muutoksen jälkeen. Vaihtoehtoisesti voitaisi tehdä laajempi kvalitatiivinen tutkimus siirtämällä sama tutkimusprosessi toisiin varhaiskasvatuksen toimintayksiköihin. Kolmantena jatkotutkimusehdotuksena samaan toimintayksikköön voitaisi tehdä vastaavanlainen kvantitatiivinen tutkimus, esimerkiksi kahden vuoden kuluttua, ja verrata kyselyjen tuloksia keskenään. Tällöin saataisi selville, onko lakimuutoksella ollut sellaisia vaikutuksia, joita on mahdollista arvioida vasta pidemmän ajan kuluessa, kun muutokset ovat vakiintuneet yksikön toimintatapoihin.

Työelämäkumppanin varhaiskasvatusyksikön toiminnan kehittämisen näkökulmasta pohdin opinnäytetyön tulosten pohjalta kolmea seikkaa. Ensinnäkin kyselyaineistosta nousi esille, että tukiprosessi, pitäen sisällään hallintopäätösprosessin, on lisännyt työntekijöiden hallinnollisia työtehtäviä. Hallinnollisten työtehtävien on koettu vievän paljon aikaa lapsiryhmässä tehtävästä työstä tuen tarpeisten lasten kanssa. Pohdin, olisiko tuen prosesseja mahdollista kehittää tehokkaammiksi siten, että esimerkiksi hallintopäätösprosessi noudattaisi edelleen hallintolaissa ja varhaiskasvatustilanteissa säädettyä, mutta veisi nykyistä vähemmän varhaiskasvatuksen henkilökunnan resursseja suorittavalla portaalla. Hallintoprosessin kehittäminen vaatisi varmasti laajempaa tarkastelua esimerkiksi yksikkö- tai kuntatasolla.

Toiseksi vastaajat kertoivat suunnittelevansa usein yksilöllistettyä toimintaa tuen tarpeisille lapsille. Tämä sai minut pohtimaan, pystyisikö yksittäiselle lapselle suunniteltua tukea toteuttaa nykyistä useammin koko lapsiryhmälle tai pienemmälle vertaisryhmälle. Tällöin lapsen rooli yhtenä lapsiryhmän jäsenenä ja aktiivisena toimijana yhteisessä oppimisympäristössä toteutuisi paremmin. Mielestäni Lipposen ja Turjan (2022, 102-111) ajatus siitä, että inklusion periaatteiden mukaisesti tuki toteutuu varhaiskasvatuksessa parhaiten juuri tuomalla eri tuen muotoja lapsen omaan toimintaympäristöön osaksi arkea ja vertaisryhmän toimintaa, on kannateltavan arvoinen. Yksilöllistämiseen pitäisi Lipposen ja Turjan mukaan ryhtyä vasta sitten, kun se on lapsen edun kannalta välttämätöntä ja yksilöllistämällä voidaan tukea lapsen omaa toimisempaa suoriutumista ja osallistumista ryhmän toimintaan. Jos tukea ajateltaisiin enemmänkin ryhmässä toteutettavina pedagogisina ratkaisuuina, eikä yksilöllistämisenä, vaatisi se vähemmän henkilöstöresursseja ja toiminnan eriyttämistä. Tällöin tunne henkilöstön riittämättömyydestä saataisi lieventyä. Varhaiskasvatuksessa on kuitenkin pohjimmiltaan kyse lapsiryhmässä tapahtuvasta vertaisoppimisesta.

Kolmanneksi pohdin opinnäytetyön tuloksia siitä, että henkilöstön osaaminen lasten tuen tarpeeseen nähden näyttää riittämättömänä. Tuen asioihin liittyvää osaamista voitaisi yksikön sisällä ehkä parantaa jakamalla toimivaksi havaittuja pedagogisia ratkaisuja kasvattajien ja kasvattajatiimien välillä entistä tehokkaammin. Laaja-alaisen erityisopettajan osaamisen hyödyntäminen on myös arvokas resurssi, joka vastausten perusteella onkin koettu hyödylliseksi. Pohdin myös, voisiko työntekijöitä ammattiryhmästä ja työn kuvasta riippuen kannustaa osallistumaan tuen asioita käsitteleviin täydennyskoulutuksiin aiempaa enemmän ja nostaa ajankohtaisia koulutuksia säännöllisesti yhteiseen keskusteluun. Yksi teemoista voisi olla esimerkiksi edellä mainittu vertaisoppiminen. Olemassa olevan varhaiskasvatuksen henkilökunnan erityispedagogisen osaamisen lisääminen lienee realistinen ratkaisu lasten tuen tarpeisiin vastaamiselle. Henkilöstöresurssin lisääminen itsessään ei ratkaise mahdollisia osaamiseen liittyviä pulmia. Työelämäkumppanin edustajan kanssa on myös keskusteltu, että opinnäytetyön tuloksiin voitaisi palata varhaiskasvatuksen toimintayksikön pedagogisissa tiimeissä, joissa käydään keskusteluja ajankohtaisista teemoista. Elinikäinen oppiminen ja oman osaamisen kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää jatkuvasti aikansa mukana muuttuvassa varhaiskasvatuksessa. Tätä tuodaan esille muun muassa aiemmin mainituissa sosionomin kompetensseissa (SOAMK 2023). Mielestäni varhaiskasvatuslain muutoksella ja koko oppimisen tuen järjestelmän kokonaisuudistuksella on tärkeä yhteiskunnallinen viesti, että lasten ja nuorten tuen tarve on huomattu ja siihen pyritään vastaamaan.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Alila, K., Eskelinen, M., Kuukka, K., Mannerkoski, M. & Vitikka, E. 2022. Kohti inklusiivista varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta. Oikeus oppia - Oppimisen tuen, lapsen tuen ja inklusion edistämistoimia varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa valmisteleavan työryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2022:44. Viitattu 23.8.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164421/OKM_2022_44.pdf

Alila, K. & Ukkonen-Mikkola, T. 2018. Käsiteanalyysistä varhaiskasvatuksen pedagogiikan määrittelyyn. Kasvatus 49 (1), 75-81. Viitattu 20.8.2023. https://www.researchgate.net/publication/337137007_Kasiteanalyysista_varhaiskasvatuksen_pedagogiikan_maarittelyyn

Eronen, H. 2019. Käsitteletkö kuitenkin henkilötietoja? Vastuullinen tiede. Tutkimusetiikka ja tiedeviestintä Suomessa. Viitattu 20.8.2023. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimustyo/kasitteletko-kuitenkin-henkilotietoja>

Eskelinen, M. & Hjelt, H. 2017. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen toteuttaminen. Valtakunnallinen selvitys 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:39. Viitattu 29.8.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80737/okm39.pdf>

Hallintolaki 434/2003. Viitattu 12.11.2023.

Julkunen, S. & Puusa, A. 2020. Uskottavuuden arviointi laadullisessa tutkimuksessa. Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus, 181-193.

Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. E-kirja. Helsinki: Edita.

Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa 2023. Osa 2, 01/2023. Opetushallitus. Viitattu 8.12.2023. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Lapsen%20tuki%20varhaiskasvatuksessa%20tukimateriaali%20OSA%202.pdf>

Lipponen, S. & Turja, L. 2022. Oppimisen ja kehityksen haasteet. Teoksessa Eerola-Pennanen, P., Koivula, M. & Siippainen, A. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. E-kirja. Tampere: Vastapaino, 102-115.

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679. (Yleinen tietosuojasetus). Viitattu 20.8.2023.

Moberg, S. & Vehmas, S. 2015. Erityiskasvatuksen perusteet ja käytännöt. Teoksessa Hautamäki, J., Kivirauma, J., Lahtinen, U., Moberg, S., Savolainen, H. & Vehmas, S. Erityispedagogiikan perusteet. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 44-68.

Neitola, M. & Pihlaja, P. 2017. Varhaiserityiskasvatus muuttuvassa varhaiskasvatuksen kentässä. Kasvatus & Aika 11 (3) 2017, 70-91. Viitattu 1.1.2024. <https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/158202/varhaiserityiskasvatus.pdf?sequence=1>

- Opetushallitus 2023. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 28.7.2023. <https://www.oph.fi/fi/kou-lutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Parviainen, E. 2023. Vantaan Väestö 2022/2023. Viitattu 3.3.2024. https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaan_v%C3%A4est%C3%B6julkaisu_2022-2023.pdf
- Perkkilä, P. & Valli, R. 2018. Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 100-109.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 15.3.2024.
- Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 20.3.2024.
- Perustuslaki 731/1999. Viitattu 20.8.2023.
- Pihlaja, P. & Viitala, R. 2022. Muuttuva ja kehittyvä varhaiskasvatus. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.). Varhaiserityiskasvatus. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 15-41.
- Sarajärvi A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki: Tammi.
- SOAMK 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit. Viitattu 9.3.2024. <https://www.sosiaalialanverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 18.3.2024.
- Talentia 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Viitattu 9.3.2024. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010. Viitattu 19.3.2024.
- THL 2021. Varhaiskasvatus 2020, Varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista enemmistö osallistui kunnan kustantamaan päiväkotitoimintaan. Tilastoraportti 32/2021. Viitattu 29.8.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143153/Tr32_21.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- THL 2022. Lapset ja perheet. Viitattu 29.8.2023. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>
- Tietosuojalaki 1050/2018. Viitattu 20.8.2023.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 02/2023. Viitattu 17.8.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Valli, R. 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 81-99.

Valteri 2022. Lasten ja nuorten oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tuen tarve kasvaa valtakunnallisesti. Viitattu 20.3.2024. <https://www.valteri.fi/lasten-ja-nuorten-oppimiseen-ja-koulunkayntiin-liittyva-tuen-tarve-kasvaa-valtakunnallisesti/>

Valtioneuvosto 2021. Varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen oikeus tukeen vahvistuu merkittävästi 1.8.2022. Viitattu 25.7.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-//1410845/varhaiskasvatukseen-osallistuvan-lapsen-oikeus-tukeen-vahvistuu-merkittavasti-1.8.2022>

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018. Viitattu 1.3.2024.

Vammaispalvelulaki 675/2023. Viitattu 19.3.2024.

Vantaan kaupunki 2024a. Kasvatus ja koulutus. Viitattu 3.3.2024. <https://www.vantaa.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus>

Vantaan kaupunki 2024b. Varhaiskasvatus Vantaalla. Viitattu 3.3.2024. <https://www.vantaa.fi/fi/palveluhakemisto/palvelu/varhaiskasvatus-vantaalla>

Vantaan kaupunki 2024c. Varhaiskasvatuksen palvelualue. Viitattu 3.3.2024. <https://www.vantaa.fi/fi/varhaiskasvatuksen-palvelualue>

Vantaan kaupunki 2024d. Ruotsinkielisten palveluiden palvelualue. Viitattu 13.4.2024. <https://www.vantaa.fi/fi/ruotsinkielisten-palveluiden-palvelualue>

Vantaan kaupunki 2024e. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus. Viitattu 13.4.2024. <https://www.vantaa.fi/fi/palveluhakemisto/palvelu/kieli-kulttuuri-ja-katsomustietoinen-varhaiskasvatus>

Vantaan kaupunki 2024f. Vieraskielinen varhaiskasvatus. Viitattu 13.4.2024. <https://www.vantaa.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/vieraskielinen-varhaiskasvatus>

Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2022. Viitattu 29.7.2023.

Varhaiskasvatustilasto 540/2018. Viitattu 29.7.2023.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 29.7.2023.

Viitala, R. 2022. Inklusio ja inklusiivinen varhaiskasvatus. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Varhaiserityiskasvatus. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 47-73.

Vipunen 2024. Opetushallinnon tilastopalvelu. Viitattu 20.3.2024. https://vipunen.fi/fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Erityisopetus%20-%20Erityinen%20ja%20tehostettu%20tuki%20-%20Aikasarja.xlsb

Kuviot

Kuvio 1: Kolmiportainen tuki ja eri tuen muodot. (Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa 2023.) .	16
Kuvio 2: Lakimuutoksen kannalta keskeiset sisällöt ja uudet määritelmät.	18
Kuvio 3: Vastaajien työtehtävät varhaiskasvatuksessa.	31
Kuvio 4: Vastaajien varhaiskasvatuksessa työskentelyaika.	31

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkki alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä kysyttäessä lakimuutoksen vaikutuksista lapsen tuen toteutumiseen.	25
Taulukko 2: Esimerkki aineiston teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesta luokittelusta kysyttäessä, miten lakimuutos on vaikuttanut lapsen tuen toteutumiseen.	27

Liitteet

Liite 1: Saatekirje	47
Liite 2: Kyselylomake	48

Liite 1: Saatekirje

Hyvä kyselyyn osallistuja!

Tämä sähköinen kysely on osa Laurea ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksen opinnäytetyötä, jossa tutkitaan lapsen tuen toteutumista varhaiskasvatuksessa henkilökunnan näkökulmasta uuden varhaiskasvatuslain voimaantulon jälkeen elokuussa 2022. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatusyksikkönne kanssa ja tutkimusta varten on haettu tutkimuslupa Vantaan kaupungilta.

Kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja kyselyyn saa vastata työajalla. Vastaukset käsitellään anonyymisti. Kerätty aineisto tullaan hävittämään tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Opinnäytetyö tullaan tallentamaan Theseus-tietopankkiin, josta löytyvät kaikki ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 minuuttia. Jos jokin kysymys tuntuu vaikealta tai et halua vastata siihen, voit hypätä kysymyksen yli. Mahdolliset tutkimukseen liittyvät kysymykset voi osoittaa katariina.wainikka@student.laurea.fi.

Tutkimuksen onnistumisen kannalta jokaisen vastaus on tärkeä ja olen aidosti kiinnostunut kuulemaan osallistujien ajatuksia lasten tuen toteutumisesta! Vastaathan kyselyyn 1.10.2023 mennessä.

Linkki kyselyyn:

<https://forms.office.com/e/kSsTBpAeAN>

Etukäteen kiittäen,

Katariina Wainikka
sosionomiopiskelija
Laurea Ammattikorkeakoulu

Liite 2: Kyselylomake

Lapsen tuen toteutuminen uuden varhaiskasvatuslain voimaantulon jälkeen 2022

Tämä sähköinen kysely on osa Laurea ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksen opinnäytetyötä, jossa tutkitaan lapsen tuen toteutumista varhaiskasvatuksessa henkilökunnan näkemyksestä uuden varhaiskasvatuslain voimaantulon jälkeen elokuussa 2022. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatusyksikkönne kanssa ja tutkimusta varten on haettu tutkimuslupa Vantaan kaupungilta.

Kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja kyselyyn saa vastata työajalla. Vastaukset käsitellään anonyymisti. Kerätty aineisto tullaan hävittämään tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Opinnäytetyö tullaan tallentamaan Theseus-tietopankkiin, josta löytyvät kaikki ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut. Mahdolliset tutkimukseen liittyvät kysymykset voi osoittaa katriina.wainikka@student.laurea.fi.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 minuuttia. Jos jokin kysymys tuntuu vaikealta tai et halua vastata siihen, voit hypätä kysymyksen yli.

1. Missä varhaiskasvatuksen työtehtävissä toimit tällä hetkellä?

- varhaiskasvatuksen opettaja / erityisopettaja / laajalainen erityisopettaja / sosionomi
- varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

2. Kauanko olet työskennellyt varhaiskasvatuksessa?

Kirjoita vastaus

3. Miten uusi vuonna 2022 voimaan tullut varhaiskasvatustuki on mielestäsi vaikuttanut lapsen tuen toteutumiseen?

Kirjoita vastaus

4. Millaisia vaikutuksia uudella varhaiskasvatustuella mielestäsi on perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön?

Kirjoita vastaus

5. Miten oma henkilökohtainen työpanoksesi mielestäsi kohdistuu tuen tarpeisiin lapsiin tällä hetkellä? (Lapsiin, jotka saavat yleistä, tehostettua tai erityistä tukea)

Kirjoita vastaus

6. Millaisia muita ajatuksia uusi varhaiskasvatustuki (tuen näkökulmasta) sinussa herättää?

Kirjoita vastaus

7. Halutessasi voit vielä antaa palautetta tästä kyselystä

Kirjoita vastaus